

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Ligghallen, Söderby Sjukhus

I detta nummer:

Ledare:

K R I S

●
**DE LUNGSJUKAS
RIKSFÖRBUND:**

Utlåtande över "Utredning angående förbättrad tuberkuloseftervård"

●
D:r Hjalmar Andersson och Harald Belfrage:

TIO ÅRS ERFARENHET AV B. C. G.-VACCINATION I GÖTEBORG

●
Y. Åkerlund:

JOHAN I DIKET

Astrid Kähr:

DEN GRANNA FÅGELN

M. Holmgren:

CACTÉE ISLAND

KORSORD - SCHACK - PATIENTERNAS SPALT M. M.

N:r 10 1940 (15 okt.—15 nov.)

Pris 35 öre

STOCKHOLM

Avlyssna radioprogrammet
utan störningar! ANVÄND

VARTA

och **PERTRIX**

RADIOBATTERIER

— Svensk tillverkning —

ACKUMULATOR-FABRIKSAKTIEBOLAGET TUDOR

Stockholm — Göteborg — Malmö
Ackumulatorfabrik: NOL vid Göteborg
Torrbatterifabrik: Sundbyberg

A.-B. Arbetarnes Tryckeri

BARNHUSG. 14 — STOCKHOLM — Tel. 10 22 76, 11 11 92
Postgiro 47 39

Rekommenderar sig för utförande av böcker, tidskrifter,
blanketter. Moderna stilar. Snabbt utförande.
Moderata priser.

Vackra Enrumsmöbler i ek och björk

Kompletteringsmöbler, Mattor, Sängkläder, Gardiner,
Armatyr m. m.

CONRAD ÅHLBERG

7 Bryggaregatan — Tel. 23 04 75

BILLIGA PRISER KREDIT ORDNAS

Tvätt-, Köks- och
Steriliseringsanläggningar

VÄRMELEDNING-A.-B. CALOR

STOCKHOLM 12

Oskarssons Lager

MANFAKTUR, TRIKÅ OCH KORTA VAROR

Kungsgatan 70 — Tel. 23 22 25

Hornsgatan 8 — Tel. 40 85 99

Hilma Johansson, Fiskhandel

31—32 Östermalms Saluhall
STOCKHOLM

Telefoner: 62 51 40 - 61 04 71 - 61 25 26

BORÅS

Saba och Orion KVALITETSMOTTAGARE

Ensamförsäljare

RADIOCENTRALEN — G. Andersson

L:a Brogatan 30. Tel.: 14847

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- och Metallskrot samt Textilavfall

Kråkeredsvägen 6 BORÅS Telefon 156 20

**Aktiebolaget
Erikson & Larson**

BORÅS

HERRKONFEKTIONSFABRIK

samt tillverkning av

Arbetskläder

Sportkläder

Triåfabrik

TELEFON OCH TELEGRAMADRESS:

«ERLABOLAGET»

Borås Elektriska Affär

Österlånggatan 21
Telefon 938

Försäljer allt inom branschen
Utför allt inom branschen

Aktiebolaget

Marks J. Emanuelsson

Dir. J. Emanuelsson — BORÅS

Manufaktur, Korta varor en gros

ESKILSTUNA

BRÖDERNA LUNDIN & LINDBERG

METALLVARUFABRIK
Eskilstuna Telefon 13 64

Husgerådsvapor i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

MODELLFABRIKEN

G. M. Sköld — Kungsgatan 61

Telefon 26 70 ESKILSTUNA Bostaden 32 70

Tillverkar alla slag av gjutmodeller

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

O K T. 1940

Utkommer en
gång i månaden
3:dje årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Götgatan 83^{II}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
De Lungsjukas Riksförbund

K R I S

En kris som den nuvarande drabbar givetvis mer eller mindre svårt olika grupper av medborgare, men alldeles särskilt svårt träffas den kategori som på grund av lung-tbc och därmed åtföljande arbetsförmåga tvingas leva uteslutande på folkpension och ett, under normala förhållanden, alldeles för knappt tillmätt fattigvårdsunderstöd. Den lungsjuke kräver nämligen, ur vårdsynpunkt, en vida högre levnadsstandard. Ordentlig bostad, riklig och närande kost samt för årstiden lämpliga kläder är för den lungsjuke av betydligt större värde än något slag av medicin. Detta erkänner också majoriteten av de institutioner — landsting, läkarföreningar o. dyl. — som haft Nationalföreningen mot tuberkulos stora sociala utredning på remiss. Man konstaterar, att "huvudpunkten i de lungsjukas eftervårdsfråga är understödet". Varje normalt funtad människa förstår under sådana förhållanden, vad en kris som den nuvarande betyder för en medellös arbetsförmögen lungsjuk. Varuknapphet och fördyring av för den sjuke, ur hälsosynpunkt, så viktiga födoämnen som t. ex. mjölk och smör innebär i realiteten "en för var dag försämrad eftervård".

Hur ska man då gå till väga för att något så när kompensera den lungsjuke för varufördyringen, och om möjligt, icke endast bibehålla, utan fastmer höja den sjukens levnadsstandard?

De lungsjukas Eftervårdskommitté har i en skrivelse till Socialministern hösten 1938 rekommenderat en utväg: "De arbetsförmögna lungsjukas fullständiga skiljande från fattigvården och inordnande under dispensären."

De Lungsjukas Riksförbund har icke haft anledning frånga det förslaget.

Läkare och dispensärsköterskor förstå utan tvivel bättre, än den mest hjälpsamma fattigvårdstjänsteman den lungsjukes behov, framförallt under en kristid, icke endast av Roséns bröstdroppar utan även av mat

och husrum. Dispensärsköterskan kommer dessutom bättre i kontakt med den sjuke. Hon besöker honom i hans bostad och själv inställer han sig på "Byrån" för undersökning, utfående av medicin o. s. v., hon har med andra ord större möjligheter att överblicka klienteletets livsföring och så ser hon fallet framförallt, och det är det viktigaste, ur *medicinsk* synpunkt. En fattigvårdstjänsteman kan vara aldrig så human och hjälpsam, för honom blir den hjälpsökande lungsjuke alltid "försörjningsfallet" som det gäller för kommunen att komma ifrån så billigt som möjligt. En lungsjuk, nyss kommen från sanatoriet, infinner sig hos den vänlige fattigvårdsmannen för att söka hjälp. Han är av såväl sanatorie- som dispensärläkare förbjuden allt arbete och för att ytterligare stärka hjälpbehovet medför han en rekommendation från dispensärläkaren där det säges "att han är i absolut behov av närande och riklig föda". Efter undersökningar och sammanträden blir resultatet att den hjälpsökande beviljas fem kronor per månad utöver vad som är brukligt. — Reflektionerna göra sig själva.

Men om nu en så radikal åtgärd som den ovan föreslagna, icke genast går att genomföra, utan allt för stora svårigheter, så bör det väl icke vara omöjligt för fattigvården att intimare samarbeta med dispensärerna. Hur skulle det vara om man hörde sig för hos vederbörande läkare eller syster om den sökandes behov "ur vårdsynpunkt" och sedan toge en liten smula hänsyn till levnadskostnaderna innan man bestämde understödets storlek. Kunde man sedan komma så långt att understödsbeloppet reglerades efter Socialstyrelsens levnadskostnadsindex vore mycket vunnet för den lungsjuke.

Något måste göras och göras snart. Avvakta Kungl. proposition på basis av Nationalföreningens utredning dröjer för länge och innan dess kan av krisen lätt blivit en katastrof.

Stockholms Stadsfullmäktige

har diskuterat ingenjör Cederströms förslag till utnyttjande av den partiella arbetskraften. Härom skriver Aftonbladet:

— — — "Ingenjör Cederström har verklig och erkänd insikt i dessa frågor. Hans erfarenhet beträffande akutsjukvården utnyttjas såväl av Stockholms stad som andra kommuner och vi anse det vara ett billigt krav, att hans förslag till lösandet av den enormt svåra invalidvården åtminstone får undersökas.

Arbetsberedningskommittén och dess ordförande, prof. S. Wahlund, ha vid flera tillfällen framhållit att arbete skall beredas dessa partiellt arbetsföra genom att man skall söka övertala arbetsgivarna att av gott hjärta — ty av ekonomiska skäl har man ansett det uteslutet — att anställa den, som icke längre representerar full arbetskraft. För att se huru detta lyckats, tillåta vi oss efterlysa resultaten från arbetsberedningskommitténs arbete under det gångna året. Den tillsattes i juni 1939.

Hur skall man under en lågkonjunktur, när man icke kan anskaffa arbete åt all ledig primärarbetskraft, få sysselsättning åt den sekundära arbetskraften? Inte går det på det sättet arbetsberedningskommittén föreslagit.

Arbetsmarknadskommissionen, som nu får hand om saken, har fått en utomordentligt stor och viktig uppgift. Det vore klokt om kommissionen i stället för att tillsätta en månghövad och diskussionslysten kommitté tillkallade ingenjör Cederström och lät honom leda utredningen av förslaget och bära ansvaret för detta arbete så att ett förslag under vinterns lopp kan föreläggas riksdagen."

Härom kan bara sägas: Uppslaget är gott.

Lungtuberkulosen är den fattiges skräck

skriver Ny Dag och citerar vidare ur Red. Set Perssons anförande i Stockholms Stadsfullmäktige:

"— — Friskskrivna tbc-patienter skall förhjälpas till arbete i sitt yrke, såvitt detta är av sådan art att det lämpar sig för den f. d. sjuke. Eljest måste de förhjälpas till annat mera passande arbete inom samma yrkesgren eller utbildas för nytt yrke. För sistnämnda ändamål bör friskskrivna patienter ha tillträde till förefintliga yrkesskolor, inte isoleras i särskilda skolor.

Så länge vederbörande ej är friskskrivna eller förklarade icke smittoförande, bör de genom samhällets försorg tillförsäkras en sådan tillvaro, att den kan medverka till deras tillfrisknande. Det måste bli slut med att sådana skall inräknas i fattigvårds-

klientelet, så länge fattigvårdsverksamheten bedrivs som för närvarande. Med sjukintyg, lydande på tbc-sjukdom, måste följa garanti för ett så pass tilltaget samhälleligt understöd, att den sjuke kan hålla sig med god bostad, god och närande mat, och befrias från den gnagande oro, som ekonomisk misär innebär.

En del lungsjuka tillerkännas ju folkpension. Om nu sådana blir så pass friska, att de med arbete kan bidra till sin försörjning, vad sker då? Staten ingriper och bestraffar den sjuklige, därför att han arbetar, med att minska eller dra in pensionen. Ty för dessa sjuka gäller inga undantag i paragraferna. De hänvisar vederbörande till att behandla sådana sjuka lika hjärtlöst, som övriga folkpensionstagare behandlas i kraft av dessa paragrafer.

Det nämnes i utredningen mycket om nödvändigheten av arbetsanskaffning. Men hur är det i det stycket med "mönsterarbetsgivarna" staten och kommunerna? Bortser man därifrån att en arbetssökande varit sjuk i tbc? Nej, tvärtom, ingen levnadsbana är så oveckligt stängd för en s. k. lungsiktig som arbete i statens eller kommunernas tjänst. Om man inte på det hållet är beredd att föregå med gott exempel, hur långt tror man då att man skall komma ifråga om strävandena att förmå enskilda arbetsgivare att ta emot sådan arbetskraft?" — — —

Red. Perssons uppfattning om "vad som bör göras" delas säkerligen av det stora flertalet bland landets lungsjuka.

Romanäs sanatorium upphör? Skall statsverket överta Romanäs sanatorium och där eventuellt anordna en anstalt för sinnessjuka? Frågan har blivit aktuell genom en hänvändelse, som A.-B. Sanatorievård gjort till medicinalstyrelsen. På grund av den låga beläggningen på det gamla sanatoriet anser sig styrelsen eventuellt bli nödsakad att "inom en nära framtid" nedlägga driften där. Den har därför förfrågat sig hos medicinalstyrelsen om statsverket kunde väntas ha intresse av att överta sanatoriet för något av dess sjukvårdande ändamål, t. ex. för sinnessjukvården. Medicinalstyrelsen meddelar nu, att den för sin del är beredd att uppta förhandlingar om att hyra sjukhuset och att senare eventuellt överta detsamma.

Donation till Löts sanatorium. Fröknarna Anna Maria och Emma Maria Dahl, av vilka den förstnämnda avled i höstas, ha donerat 116,840 kr. att delas lika mellan Södermanlands läns sjukhem i Flen och Löts sanatorium. Emma Maria Dahl skall under sin livstid förfoga över avkastningen.

Utlåtande över «Utredning angående förbättrad tuberkuloseftervård»

Bland de institutioner (landsting, läkareföreningar etc.) som anmodats avgiva utlåtande över "Utredning angående förbättrad tuberkuloseftervård, verkställd på uppdrag av styrelsen för Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos" märktes även De Lungsjukas Riksförbund. Förbundet har nu avlämnat sitt utlåtande till Socialdepartementet och införes detsamma i Status in extenso.

TILL KONUNGEN.

Sedan Kungl. Maj:t den 18 mars 1940 lämnat De Lungsjukas Riksförbund tillfälle att avgiva utlåtande över "Utredning angående förbättrad tuberkuloseftervård, verkställd på uppdrag av styrelsen för Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos", får förbundet i underdånighet avgiva följande yttrande.

Frågan om en värdigare och lämpligare form för eftervård av de lungsjuka har sedan vårt land fått en ordnad tuberkuloseftervård blivit alltmera aktuell. Under de senaste decennierna har man mer och mer insett, att tuberkulosen effektivt kan bekämpas först sedan samhället fått möjlighet att taga hand om de därav drabbade även efter sjukhusvistelsen, ja, att den omständigheten, att dylika möjligheter saknades, ofta medförde, att de eventuella förbättringar, sanatoriepatienten gjort under en mångårig sjukhusvistelse med stora kostnader för stat och kommun, spolierades under några få månader.

Den försummelse från samhällets sida, som bristen på en effektiv tuberkuloseftervård måste anses utgöra, har alltså icke endast medfört umbäranden och återfall för de tuberkulösa, utan i hög grad även drabbat samhället som sådant — icke minst i ekonomiskt avseende.

Vad denna eftervårdsfrågas lösning måste betyda för de lungsjuka själva, framgår med all önskvärd tydlighet av de lungsjukas sociala struktur. Initiativtagarna till den föreliggande utredningen, f. generaldirektör Nils Hellström och doktor Gustaf Neander, framhålla i sin skrivelse till Nationalföreningen, "att sjukdomen lungtuberkulos utan tvivel har i stort sett en ogynnsammare återverkan på de sjukas ekonomiska situation än någon annan sjukdom". Därtill kommer ju, att lungtuberkulosen i första hand är vad man kallar en "proletärsjukdom". Den drabbar framför allt de fattigaste i samhället.

Av tabellen å sid. 27 i utredningen framgår, att av de landets tuberkuloseftervårdsanstalter intagna det endast är 21,8 procent, som själva kunna erlagga vårdavgiften eller för vilka försörjningspliktiga anförvanter erlagga densamma. Om "de kirurgiska fallen" samt barn frånräknas, torde siffran bli c:a 23 procent (alltså uteslutande lungsjuka).

Med hänsyn till dessa omständigheter är det lätt att förstå,

att kravet på en förbättrad tuberkuloseftervård från de lungsjukas led allt mera låtit höra sig. Eftervårdsfrågan har för de lungsjuka blivit en livsfråga — en fråga om människovärdig existens.

Det är därför med tillfredsställelse, de Lungsjukas Riksförbund konstaterar, att de lungsjukas eftervårdsproblem blivit föremål för utredning. Visserligen saknas i denna utredning positiva linjer, då det gäller den så viktiga understödsfrågan, men förbundet inser de stora svårigheter, som utredningsmännen här haft att brottas med. Förbundet vill därför till Nationalföreningen mot tuberkulos och till dess utredningskommitté uttrycka sin stora erkänsla och tacksamhet för det utomordentliga arbete som utförts och för det värdefulla utredningsmaterial, som framlagts. Förbundet vill även framföra sitt tack för att tillfälle beretts dess styrelse att yttra sig över det föreliggande förslaget.

Förberedande yrkesutbildning å alla sanatorier.

I utredningens fjärde kapitel om åtgärder för förbättring av de tuberkulösa arbetsförhållanden behandlas först frågan om arbetsterapi på sanatorierna.

Det påpekas, att redan f. n. inom tuberkulussjukvården i vårt land arbetsterapi förekommer i viss utsträckning. Efter vad förbundet har sig bekant torde emellertid på de allra flesta sanatorier den principen tillämpas, att *anstaltens* intressen i första hand, ja, uteslutande tillgodoses. Särskilt gäller detta de kvinnliga patienterna. Dessa sysselsätts nämligen mestadels med rent handräkningsarbete, såsom dukning och städning samt med lagning och märkning av sjukhusets linne o. dyl. De manliga patienterna sysselsätts i stor utsträckning med s. k. trädgårds- och parkarbeten, d. v. s. röjning och städning utomhus. I många fall, där patienterna sägas få lära sig bokbinderi, inskränker sig denna "yrkesutbildning" till att vederbörande får ägna sig åt att klistra påsar för röntgenplåtar, hostmackar o. dyl. för sjukhusets behov.

Utän tvivel har betydelsen av arbetsterapi på sanatorierna icke i tillräcklig grad beaktats. Den som själv under längre tid vårdats å ett sanatorium vet vad en passande sysselsättning betyder för humöret och det psykiska välbefinnandet. Förbundet anser därför, att arbetsterapi borde införas å *alla* tuberkuloseftervårdsanstalter. Dock bör syftet med densamma vara ett annat än som nu synes avses. I stället för att med patienterna tillgodose sjukhusets behov av arbetskraft, borde man i högre grad inrikta sig på att bibringa patienterna sådana kunskaper, som de ha nytta av efter sanatorievistelsen. Arbetsterapin borde med andra ord innebära en *förberedande yrkesutbildning*.

Det förefaller oss även ligga nära till hands, att, om det i utredningen föreslagna yrkesskolesanatoriet på Spenshult blir verklighet, de patienter, som kunna tänkas få åtnjuta undervisning där, å resp. sanatorier kunde bibringas de första grunderna i resp. yrken. Därvid kunde sjukhusets kurator lämna råd vid yrkesval o. dyl. Beträffande lämpliga yrken i detta fall

kunde t. ex. komma ifråga de yrkesgrenar som uppräknas å sid. 212 i utredningen. Det ofta förekommande handräckningsarbetet för kvinnor borde således ersättas med linnesömnad, vävning m. m., för män kunde skomakeri, slöjd o. dyl. komma ifråga.

Redan nu förekommer en ofta mycket förnämlig hemslöjd på sanatorierna — på patienternas eget initiativ. Sålunda utföres bl. a. knyppling och broderiarbeten och tillverkas leksaksdjur o. dyl. — som nämnt ofta mycket vackra saker.

Det har emellertid visat sig mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att avvyttra dessa slöjdalster i den öppna marknaden. Frånvaron av en försäljningsorganisation, allmänhetens smitt-rädsla m. m. bidraga härtill. Tillverkaren brukar därför genom att bland kamraterna anordna s. k. amerikanskt lotteri på varan skaffa sig en blygsam förtjänst på densamma. Men som tillverkarna i allmänhet äro många, blir den "inhemska marknaden" snart övermättad och förtjänsten därför allt mindre. Här har den av utredningsmännen föreslagna försäljningsorganisationen — till vilken fråga vi i det följande skola återkomma — en stor uppgift att fylla.

Statsbidrag för studieändamål.

En annan sysselsättnings- och utbildningsfråga, som ingår eller borde ingå i arbetsterapin på sanatorierna, är studiearbetet. Även härvidlag ha patienterna i många fall tagit goda och fruktbara initiativ. På några sanatorier ha studiecirklar anordnats i språk, bokföring, matematik, stenografi o. s. v. och vissa patientföreningar — sammanslutningar inom sanatorierna för ekonomiskt stöd och förströelse — ha bekostat korrespondenskurser åt sina medlemmar. Enligt en uppgift i pressen för ett par år sedan, till vilken vi tyvärr icke nu ha tillgång, ha bl. a. i Norge sådana korrespondenskurser anordnats genom sanatorieledningens försorg. Troligen har detta möjliggjorts genom särskilda statsanslag. Detta synes förbundet vara ett för våra myndigheter efterföljansvärt exempel.

Studiecirklar liksom allt studiearbete på sanatorierna har städe omfattats med stort intresse från patienternas sida. Det har ofta hänt att flera patienter anmält sig till studiecirkelarna än som kunnat mottagas, och det är icke ovanligt, att deltagare i sådana cirklar, vilka stått inför utskrivning från sanatoriet, anhållit att få kvarstanna tills resp. kurs varit genomgången.

I studiearbetet har man emellertid på många sanatorier mötts av den svårigheten, att man saknat lämpliga lokaler för arbetet. Endast få sanatorier torde ha särskilda läs- och skrivrum och på grund av utrymnesbrist ha sådana ej heller alltid kunnat inrättas. Detta är ett förhållande, som dock borde kunna rättas — med god vilja från sanatorieledningens sida. På varje sanatorium borde tillräckliga studie-lokaler, skriv- och läsrum vara obligatoriska.

Förbundet vill alltså understryka utredningsmännens uttalande om arbetsterapin på sanatorierna som ett nödvändigt led i behandlingen, dock i enlighet med de principer, som av oss härovan rekommenderats. Arbetsterapin bör motiveras icke endast som nödvändig för patienternas psykiska välbefinnande utan i lika hög grad som befrämjande för yrkesutbildning och inhämtande av kunskaper. En väl avvägd och så individuell som möjligt avpassad arbetsterapi bör då bli till välsignelse, icke blott för patienterna själva utan även för andan inom sanatoriet.

Staten och den partiella arbetskraften.

Vad beträffar frågan om arbetsberedning åt tuberkulösa genom de offentliga arbetsförmedlingarnas försorg torde densamma under nuvarande förhållanden otvivelaktigt utgöra efter-

vårdsfrågans mest svårösta problem. Detta förhållande sammanhänger i första hand med följande tre omständigheter: arbetsförmedlingens princip om tillhandahållande i första hand av fullvärdig arbetskraft, arbetsgivarens fordran, att den arbetssökande skall förete läkarintyg samt sist men icke minst allmänhetens oftast obefogade smitträdsla — "bacillskräck".

I fråga om den förstnämnda omständigheten meddela visserligen utredningsmännen, att man på arbetsförmedlingshåll numera förklarar sig beredd att överväga speciella åtgärder för tillgodoseende av den partiella arbetskraftens behov genom förmedlingens försorg. För detta ändamål skulle särskilda tjänstemän avdelas, vilka helt skulle ägna sig åt den partiella arbetskraftens placering i arbetsmarknaden.

Om någon framgång skall vinnas i detta arbete, fordras emellertid först och främst, att arbetsgivarna frångå sin hittills visade ovilja att anställa andra än fullt friska personer. Detta gäller icke endast de enskilda arbetsgivarna utan framförallt stat och kommun.

I en skrivelse till styrelsen för Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos den 14 nov. 1939 framlägger Sv. Sanatorieläkareföreningens styrelse med anledning av denna fråga några synpunkter av stort intresse. Då desamma helt sammanfalla med förbundets syn på spörsmålet ha vi tagit oss friheten att här citera Sanatorieläkareföreningens styrelses skrivelse på denna punkt. Styrelsen skriver:

"I detta sammanhang önskar styrelsen vidröra ett förhållande, som ej beaktats i den gjorda utredningen. För att en arbetsberedning för de tuberkulösa må kunna ske, är det alldeles nödvändigt, att statliga och kommunala organ i viss utsträckning frångå den avvisande hållning, som för närvarande av dem intages gentemot antagande av även fullt utläkta tuberkulösa till statliga och kommunala tjänster. Det kan ej rimligen begäras, att enskilda arbetsgivare skola försöka tillgodogöra sig den arbetskraft, som otvivelaktigt finnes hos de tuberkulösa, när stat och kommun i stort sett ställa sig helt avvisande härtill. De svårigheter, som förefinnas för en användning av de tuberkulösa i statlig och kommunal tjänst genom gällande bestämmelser i lönereglementen och pensionsreglementen, kunna säkerligen med god vilja övervinnas. Styrelsen önskar kraftigt betona, att den anser det ofrånkomligt, att något göres för ett undanröjande av det missförhållande, som nu består i här berörda hänseende."

Upplysning mot "bacillskräck".

Den bacillskräck, som utan tvivel fortfarande lever kvar bland allmänheten, utgör som ovan nämnts även ett stort hinder, då det gäller arbetsberedningen åt de tuberkulösa. Detta förhållande har även beaktats av utredningsmännen, som även rekommendera, att man "på lämpligt sätt sprider kunskap om tuberkulosens smittovägar för att därigenom till riktiga proportioner reducera den i många fall obefogade rädsla för smitta från förutvarande sanatoriepatienter, som mångenstädes alljämt i stor utsträckning förefinnes". Fråga är dock, om betydelsen och utbredningen av denna smittorädsla till fullo beaktats av utredningsmännen. Förbundet anser, att frågan om "bacillskräcken" borde fått en mera framskjuten plats, då det gäller föreliggande problem. Vid den rundfråga, som av utredningsmännen gjorts till olika arbetsförmedlingar för att utredna, i vilken utsträckning tuberkulösa kunnat placeras för att utredas, har denna vår åsikt bestyrkts. Arbetsförmedlingen i Stockholm t. ex. framhåller, att även vid tillfällen, då vederbörande avdelning kunnat rekommendera en f. d. tuberkulossjuk som

(Forts. å sid. 22)

Tuberkulosföreningarnas årsmöten.

Jämtlands läns förening mot tuberkulos har vid års- sammanträde till styrelseledamöter för tiden 1941—1944 valt andre stadsläkaren Gösta Jansson och frö- ken Olga Persson, båda i Östersund. Kvarstående i styrelsen äro fältläkare R. Odenius, ordförande, över- läkare John Lundquist samt drätseldirektör David Morén. Till suppleanter valdes syster Mandis Rydén och köpman P. Aslund. Revisorer: kronouppbörds- kassör Per Hedenmark och kamrer Waldemar Myrin. Föreningen beslöt att till barnkolonien i Torvalla anslå 200 kr., till Anvikens koloni 100, till Stuguns dispensärs koloni 100 kr. samt för medellösa barns vis- telse vid Fillstakolonien 100 kr.

— Västerås stads förening mot tuberkulos har haft årsmöte. Av berättelserna framgick att sedan lands- tingets distriktsvårdsstyrelse fr. o. m. januari 1939 övertagit dispensärverksamheten, har tuberkulosfö- reningen endast bedrivit barnkoloniverksamhet. Före- ningen hade förra sommaren 50 barn på Lindersnäs invid Varberg under tiden 10 juni—28 augusti. Före- ståndarinnan för kolonien var fröken Dagmar Greberg från Stöde. Hälsotillståndet bland barnen var gott och medelviktökningen uppgick till 3 kg. Kostnaden pr barn och dag utgjorde kr. 1:53.

— Nora tuberkulossyförening har haft årsmöte, var- vid till styrelse omvaldes fru Elsa Kraepelien, ordf., fru Gull Sundström, v. ordf., fru Anna Holmberg, kassaförvaltare, fröken Maja Laurén, sekreterare, samt utan särskild funktion fru Ester Wibell. Till revisorer omvaldes fruarna Sonja Delin och Ingeborg Tysén, Gyttertorp.

Beträffande föreningens verksamhet under året meddelas att densamma omfattat underhåll och vård av två patienter å sanatorium samt att skjutsersätt- ningar betalats till behövande patienter som behand- lats med kväve, allt för en kostnad av omkring 800 kr.

— Blekinge läns förening mot tuberkulos har haft årsmöte, varvid bl. a. styrelsen bemyndigades att fortsätta med tbc-undersökningar av skolbarn. För distriktsdispensärernas fortsatta verksamhet an- slogs 10,000 kr.

— Malmöhus läns landstingsområdes förening av Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos har vid års- sammanträde omvalt den förutvarande styrelsen med f. landshövdingen, frih. Fr. Ramel som ordförande.

Av styrelseberättelsen för det gångna årets ver- samhet framgår bl. a., att föreningens fonder utgjorde 147,513:62 kr. samt att till underhåll av obemedlade kvinnor och män under året utbetalats kr. 3,697:53.

Vid Svenska nationalföreningens mot tuberkulos årsmöte, på Läkarsällskapet, redogjorde generaldirek- tör Nils Hellström för Nationalföreningens kommitté- utredning angående förbättrad tuberkuloseftervård. Denna utredning torde vara alltför väl känd för våra läsare för att den här skulle tarva något referat.

Nationalföreningens huvudmän sammanträdde där- efter, varvid styrelsen och revisorer omvaldes. Styrel- sen består av kronprinsen, ordförande, justitierådet Nils Alexanderson, vice ordförande, bankdirektör H. Lettström, skattmästare, med. dr. Gustaf Neander, sekreterare, fruarna Gerda af Geijerstam och Ellen Tiselius, generaldirektör N. Hellström och professor E. Key.

Vid Nationalföreningens ordinarie årsmöte omvaldes de huvudmän, som voro i tur att avgå, samt nyvaldes president Birger Ekeberg efter framlidne generaldi- rektör Huss och landshövding Karl Levinson efter f. d. landshövding N. Edén, som av sagt sig uppdraget.

Av årsberättelsen framgick, att Nationalföreningen under 1939 lämnat bidrag till dispensärverksamheten i landets olika delar med 310 000 kr. samt till 50 upp- tagningshem för tuberkuloshotade barn med 205 000 kr. Bidrag ha dessutom lämnats till sommarkolonier och utackordering av spädbarn. Antalet tuberkulos- hotade barn, som under året fått omvårdnad i någon form, uppgår till 7 625. Vid de av Nationalföreningen bekostade eller understödda gruppundersökningarna av yngre personer inom olika yrken ha omkring 12 000 personer undersökts.

Tuberkulos och långt hår. Långt hår, som hänger ned på ryggen, kan vara fatalt vid diagnosticering av lungtuberkulos. På röntgenavdelningen i Frankfurt har man påpekat, att sådana fall förekommit, då man gjort feldiagnos därför att patienten glömt fästa upp håret före undersökningen. Särskilt kan detta hända vid massundersökningar.

Vitlök mot tuberkulos? Enligt ett meddelande från Newyork har professorn i bakteriologi vid Sydkalifor- niens universitet, dr Carl Lindegren, funnit ett nytt verksamt medel i kampen mot tuberkulos och buk- hinneinflammation. Medlet heter Crotonaldehyd och är utvunnet ur vitlöken.

FÖRENINGSSANNONSER

STOCKHOLM

F. L. I. S.

(Föreningen för Lungsjuka i Stockholm)

Expeditionen hålles öppen varje måndag

kl. 6—8 e. m.

Folkets Hus (Barnhusgatan 14, Rum K.,

1 tr. upp i gathuset.)

Bliv medlem!

Norrland och de lungsjuka

Norrland, som enligt historien är den senast bebyggda delen av vårt land, har alltid fått hålla sig lite i skymundan. Man får icke tyda detta så att Norrland och norrlänningarna skulle vara sedda över axeln av det övriga landet. Tvärtom. Ofta hör man folk söderfrån uttala sin stora beundran över den storslagna naturen här uppe och det glada och gästfria folket, detta oftast ur turistsynpunkt sett. För att rätt förstå Norrland och sätta sig in i norrlänningarnas problem, deras livsföring och förhållanden fordras mera än blott en yttlig betraktelse. Författaren Ludvig Nordström, norrlänning i själ och hjärta, har kraftfullt och energiskt sökt sätta det övriga Sverige in i våra norrländska förhållanden och med kraft hävdad att Norrland icke är ett bihang från vilket det övriga Sverige hämtar sina råvaror utan också utgör en del av vårt fosterland. Norrland av i dag är ett industriland stadd i rask utveckling och om det i mångt och mycket blivit styvmoderligt behandlat kan väl detta till stor del skyllas på vårt geografiska läge, befolkningens gleshet och de kärva och säregna förhållanden som gjort det svårare att leva och här få sin utkomst. Att i detalj skildra vad norrlands befolkning har att kämpa mot skulle bli en alltför vidlyftig historia. Låt oss bara i förbigående nämna befolkningen i de norrländska skogs-

bygderna som i en ofta karg och ogästvänlig natur ha att söka sin bärgning. Den norrländska industrifolkningen som hårdast av alla drabbats av konjunkturenas växlingar med permitteringar och arbetslöshet i släptåg.

Mot bakgrunden av dessa fakta kunna vi förstå att tuberkulosen här har god jordmån. Om vi taga oss friheten att granska senast tillgängliga statistik över tbc-dödligheten i Sverige finna vi att de tre norrländsläna, Norr- och Västerbottens samt Västernorrlands län ståta i toppen av tabellen med högsta antal döda. Detta är en skrämmande statistik som visar nödvändigheten av att taga i med kraft mot sjukdomen.

Att mycket gjorts och många goda krafter arbetat för att förebygga sjukdomen torde vara obestridligt. Men det behövs mera krafttag. Vi måste en var efter vår förmåga dra vårt strå till stacken, genom att aktivt stödja De Lungsjukas Riksförbund och dess tidsskrift Status, vårt eget språkrör, i arbetet för eftervården. Vi norrlänningar få icke invägga oss i den tron att eftervårdsfrågan inte angår oss. De lungsjuka här ha all anledning att sluta upp tillsammans med det övriga landet när det gäller de lungsjukas förhållanden. Vi få icke tro att vi själva med armarna i kors bara ha att vänta att allt skall ordnas till det bästa för oss. Må det initiativ som tagits av oss lungsjuka konvalescenter här i Sundsvallsdistriktet genom bildandet av konvalescentförening, mana till mera aktivitet från de lungsjukas egen sida. Vi måste själva luckra upp jordmänen för våra idéer och på alla sätt söka få upp allmänhetens och de styrandes ögon för det berättigade i våra krav.

"Solo".

Nu kommer katalogen

med priser som passa Eder

Tänk på att Ni köper Eder varor lika förmånligt, vare sig Ni köper dem genom vår katalog eller i någon av våra Tempoaffärer.

Genom inköp i mycket god tid är det möjligt för oss att i denna nya katalog erbjuda Eder ytterst förmånliga priser. Och vad Ni än köper, kan Ni lita på att få varor av god kvalitet. Rekvirera därför genast vår katalog för hösten och vintern 1940—41. Sänd oss kupongen, så erhåller Ni katalogen gratis och portofritt.

ÅHLÉN & HOLM A.-B. STOCKHOLM 20

Den största och ledande postorderaffären

Sänd denna kupong till Åhlén & Holm A.-B., Stockholm 20, i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke.

Namn _____

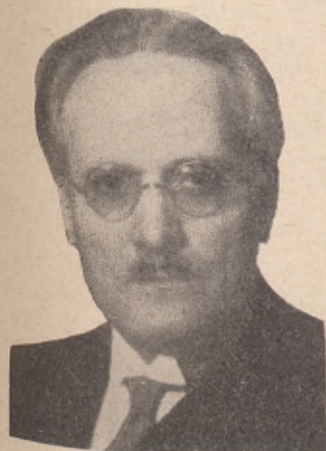
Bostad _____

Postadress _____

Förutvarande kunder erhålla katalogen utan rekvisition

Nr _____

Tio års erfarenhet av BCG-vaccination i Göteborg

Dr Hjalmar Andersson.

Av HJALMAR ANDERSSON
och HARALD BELFRAGE

Dr Harald Belfrage.

BCG-vaccination har sedan 1927 utförts i Göteborg i enlighet med följande principer som faststälts av Wallgren. Han önskade använda en metod som möjliggjorde fastställande av en exakt kvantitet och som gav garanti för att det insprutade BCG-vaccinet verkligen blev infört i organismen. Efter att ha utfört ett antal olika experiment valde han slutligen en intracutan injektion av 0,05 mg. BCG-vaccin. Men han ville också skaffa bevis för att det assimilerade vaccinet åstadkom reaktion i kroppen. För detta ändamål hölls den yppade personen under observation tills allergi, ådagalagd genom en positiv tuberkulinreaktion, inträffat. I syfte att försäkra sig om att gången av vaccinationen icke skulle störas av virulent tuberkulos infektion isolerades den vaccinerade personen tills allergi inträffade vilket i regel skedde inom sex veckor efter vaccinationen. I de fall där experimenten utfördes på andra personer än nyfödda barn måste även garanti erhållas för att infektion icke redan ägt rum. Materialet måste därför visa negativ tuberkulinreaktion om provet utfördes sex veckor efter påbörjad isolering. I dessa fall blevo barnen sålunda isolerade under sex veckor före och sex veckor efter vaccinationen, allt som allt en isoleringsperiod på tre månader. En redogörelse för resultaten av detta slags BCG-vaccination publicerades år 1934 av Wallgren i J. A. M. A. V. 103

Under de första åren utfördes BCG-vaccinationer av Wallgren i intimt samarbete med kliniken, men från mars 1934 fortsattes arbetet av kliniken ensam efter samma principer som förut. Vi använde sålunda en under huden införd injektion av 0,05 mg BCG-vaccin, vilket liksom tidigare levereras av dr Anders Wassén vid Bakteriologiska laboratoriet i Göteborg. Intet barn vaccineras såvida det icke uppvisar negativ reaktion för ett Mantoux-prov med 1 mg tuberkulin före vaccinationen, och intet barn anses vara fullt vaccinerat förrän det visar reaktion för ett tuberkulinprov, vanligen ett Mantoux-prov med 1 mg tuberkulin. Men i den mån våra erfarenheter av BCG-vaccinationens stora värde ökats, har så småningom klientelet kraftigt utvidgats; först vaccinerades endast barn, som löpte överhängande risk för infektion, men för närvarande vaccinera vi även när risken för infektion är mycket liten. I fall, då vi ansett att det icke förelegat någon risk för tuberkulos in-

fektion för tillfället ha vi ibland slagit av på kravet om sträng isolering av det vaccinerade barnet. I samtliga fall, då risken för infektion varit påtaglig, ha barnen strängt isolerats från sin tuberkulösa omgivning.

Fram till slutet av år 1937 steg antalet BCG-vaccinerade barn till 1069 och det är detta material som vi underkastat en förnyad undersökning under vintern och våren 1939. Syftet med denna efterundersökning var att konstatera för det första de vaccinerade barnens tidigare och nuvarande hälsotillstånd, särskilt med hänsyn till tuberkulösa affektioner och för det andra deras känslighet för tuberkulin.

Därför uppgjordes tabeller över alla de undersökta individerna och poliklinikrapporterna om deras hälsotillstånd granskades noggrant. Dessutom företogs en röntgenundersökning av bröstkorgen, och tuberkulinprov togs i varje särskilt fall. De företagna tuberkulinproven voro i första hand perentana prov med Hamburgers tuberkulinsalva (i några fall användes i stället Pirquets cutanaprov). Om detta prov uppvisade negativ reaktion, gjordes ett intracutan prov med 0,1 mg och om så visade sig nödvändigt med 1 mg tuberkulin. Om Mantoux-provet med upp till 1 mg tuberkulin gav negativ reaktion betraktades den undersökta såsom negativt tuberkulinreagerande.

TABELL 1.

År	Antal BCG-vaccinerade	Efterundersökta	
		Antal	%
1927	18	13	72.2
1928	32	25	78.1
1929	39	30	76.9
1930	44	33	75.0
1931	96	81	84.4
1932	75	59	78.7
1933	61	44	72.1
1934	105	93	88.6
1935	154	129	83.8
1936	171	147	86.0
1936	274	251	91.6
Summa	1.069	905	84.7

Såsom framgår av Tabell 1 lyckades vi anträffa 905 barn, eller 84,7 % av alla som vaccinerats. Av de övriga hade 15 avlidit. Sålunda ha 164 BCG-vaccinerade barn icke undersökts. En stor del av dessa barn ha flyttat från Göteborg och icke kunnat uppspåras, några av de övriga vägrade bestämt att låta undersöka sig. Många barn ha genom barnavårdsnämnden utackorderats i hem på landet, ofta ganska långt borta från staden, och några av dessa barn voro ur stånd att infinna sig för undersökning. Meddelanden ingingo pr brev eller på annat sätt från 53 barn, vilka icke undersökts, och alla dessa äro vid god hälsa och ha såvitt bekant icke haft någon tuberkulos sjukdom. Sålunda kunde 96 barn (= 8,9 %) icke anträffas, och följaktligen finnas inga upplysningar tillgängliga om deras nuvarande hälsotillstånd.

TABELL 2.

Alder	0—1 år	1—5 år	5—10 år	10—15 år	15—20 år	Summa
1927 ..	12	1				13
1928 ..	25					25
1929 ..	25	5				30
1930 ..	26	7				33
1931 ..	42	27	9	3		81
1932 ..	31	17	9	2		59
1933 ..	23	9	8	4		44
1934 ..	49	30	8	6		93
1935 ..	51	38	27	12	1	129
1936 ..	49	41	36	19	2	147
1937 ..	103	71	54	21	2	251
Summa	436	246	151	67	5	905

Barnens ålder vid BCG-vaccinationen framgår av Tabell 2. Såsom synes av tabellen vaccinerades de första åren endast spädbarn och småbarn, men när klientelet vidgades blevo mycket äldre barn vaccinerade, de senaste åren t. o. m. personer upp till 20 år. Tabell 3 visar de undersökta nuvarande ålder.

TABELL 3.

Alder	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Antal	74	78	78	86	62	72	80	79	79	52	50	20	26	15	19	11	4	5	2	2	2
Summa	905																				

Vid kompileringen av poliklinikorten påträffade vi två fall av godartade tuberkulösa infektioner, vilka båda helt läktes. Det ena av dem var ett fall av tuberkulin-positiv erythema nodosum, vilket behandlades vid sjukhus i hela tre månader. Temperaturen steg till en maximinivå av 38,4°C, röntgenundersökningen var negativ och två prov på marsvin med sköljvätskor från magen gävo negativa resultat, därför kunde affektions tuberkulösa karaktär icke tillfullo bekräftas. Detta barn BCG-vaccinerades år 1927, och erythema nodosum uppträdde år 1931. Det andra fallet var ett år 1936 BCG-vaccinerat barn, som år 1936 ådrog sig exudativ pleurit. Pleuriten fick det typiska förloppet för tuberkulös pleurit med feber på maximum 39° under omkring 2 veckor. Barnet vårdades på sjukhus under 5 månader men inga tuberkelbaciller kunde påvisas i exudatet. Inga komplikationer uppkommo i någotdera fallet utan fullständig hälsa återvanns. Vi veta dessutom, att bland de barn som vi icke kunde anträffa vid vår kontrollundersökning, fanns ett som uppvisade primär tuberkulos efter BCG-vacci-

nation, vilken emellertid läktes utan komplikationer. Detta fall är upptaget i Wallgrens efterundersökning år 1934.

Vad beträffar det nuvarande hälsotillståndet hos de 905 undersökta individerna kan det i korthet konstateras, att samtliga visade sig vara vid god hälsa. Röntgenundersökningar avslöjade i många fall närvaron av obetydliga, mycket täta, ibland kalkhårdar i lungrotskörtlarna, men inga tecken på någon fortskridande eller läkt tuberkulosprocess vare sig i dessa körtlar eller i lungvävnaden kunde påträffas i något enda fall, ej heller i något av de ovan nämnda sjukdomsfallen. Följaktligen befunnos 100 procent av de undersökta fallen vara vid god hälsa och utan några tecken på pågående tuberkulös sjukdom.

TABELL 4.

År	Hamburger prov +	Mantoux-prov 0,1 mg +	Mantoux-prov 1 mg +	Tuberkelin negativ
1927	13			
1928	25			
1929	27	3		
1930	32		1	
1931	71	6	4	
1932	54	2	2	1
1933	38	4	1	1
1934	80	4	7	2
1935	108	4	9	8
1936	124	6	10	7
1937	214	14	15	8
Summa ..	786	34	49	27

Resultatet av tuberkulinundersökningen visas i Tabell 4. Uttryckt i procent framgår det att 86,9 % reagerade positivt för Hamburgers prov 4,8 % för ett Mantoux-prov med 0,1 mg, 5,4 % för ett Mantoux-prov med 1 mg, medan 2,9 % uppvisade negativ tuberkulinreaktion. En fråga av mycket stor betydelse är, huruvida en positiv tuberkulinreaktion är ett direkt resultat av BCG-vaccinationen eller om den beror på en senare infektion från människa. För att utreda denna fråga ha vi uppdelat materialet i tre olika grupper med hänsyn till risken för tuberkulös infektion efter BCG-vaccinationen, nämligen:

1. Säker exposition. 2. Sannolikt ingen exposition. 3. Osäker exposition. I gruppen "säker exposition", ha vi medtagit de fall där det är känt att barnen varit i kontakt med en bacillspridande infektionskälla under längre eller kortare tid. Till gruppen "sannolikt ingen utsättning" ha hänförs alla

(Forts. å sid. 23)

LUMA
kvalitet
in i minsta detalj

säljes i konsum-kooperativa butiker

Johan i Diket

av
Y. ÅKERLUND

Än i dag kan jag minnas, trots att jag på den tiden var en helt liten parvel, med vilken mystik namnet "Johan i Diket" uttalades av befolkningen i södra Tjust i Småland. Johan var en helt vanlig snusig gubbe på den småländska fosterjorden, men se hemligheten med honom och hans mystik var att han svurit bort sig till den lede för att kunna få förmågan att bota folk och få för sjukdomar och trolltyg. Det viskades i de låga stugorna att han på Misterhults kyrkogård, klockan tolv en skärtorsdagsnatt, vid fullmåne och med bläck av sitt eget blod, undertecknat ett kontrakt med hin onde.

Otaliga voro de spökhistorier, som voro förknippade med denne man. Att gå eller färdas förbi Diket efter mörkrets inbrott var en bragd, som inte vågade utföras av oss pojkar eller några mörkrädda fruntimmer, med undantag av Mari i Pompehorva som var ett resolut kvinnfolk och gick vart hon ville om så själva "Hornper" skulle stå i vägen. Men som hon uttryckte sig: "man måste tugga på en vitlök så fradgan står om truten på en, för se då, är det ingen makt på jorden som kan göra en något illa".

Man fick vara försiktig så man inte kom i onåd hos Johan, för då kunde det lätt hända att kon gick gall, suggan nedkom med uggleungar eller också kunde han sätta lös mage på folk, som då varken fick ro natt eller dag, ja, "Svente i Lyckerna" kunde berätta, för den som ville höra på, hur han på det sättet fått gödning till fem kappland potatisjord.

Men Johan kunde också bota där både läkare och veterinär gingo bet, sades det. Att han en gång behandlat en halt häst med fingerpåläggning och besvärjelser utan resultat, och att senare en hovslagare hittat ett för långt inslaget söm i hoven, vilket var orsaken till det onda hos hästen, förmådde inte rubba befolkningens tro på hans övernaturlig förmåga.

Då han var ute i dylika "sjukbesök" fick man inte tilltala honom, för själv såg han ytterst hemlighetsfull ut och yttrade inte ett ord om någon vågade säga något.

Johan i Diket var som sagt en helt vanlig smålandsbonde med ett tjugotal tunnland vanskött jord. Men tack vare sparsamhet som gränsade till det yttersta, var han en ganska välbärgad karl, som med sin kutryggiga hustru Hedda delade ljuvt och lett i kampen för den småländska tillvaron.

Renlighet var för dessa bägge människor ett okänt begrepp. När man inträdde i det så kallade köket, tronade Johan i eget majestät i den lusättna fällbänken för det mesta. Stövlar och andra klädespersedlar togos aldrig av, inte ens nattetid när han kröp under det rutiga lapptäcket. På den kallare årstiden fingo även de grova hemstickade yllevantarna fylla sin uppgift i köket, trots där var varmt som i en badstu.

Där låg Johan och plirade med sina små i smuts inbäddade kolblå grisögon, under det att Hedda rände omkring i köket som ett torrt skinn, med en disktrasa i näven för det mesta. Den trasan fick tjänstgöra till all slags rengöring, om man skall kalla det så, såväl matdisk som ansiktstvätt. Och som det var ganska klent beställt med hennes syn, kunde det lätt hända att hon stack ner näven i kaffekokaren och rörde om ett tag för att övertyga sig om att sumpen räckte till nästa kok. Man drack ogärna ett sådant kaffe om man händelsevis blivit bjuden, men tack vare deras sparsamhet löpte aldrig någon den risken.

Maten var under all kritik. Men en vinter var det verkligen kalas i Diket för Johan och Hedda. Saken var nämligen den, att fodret var på uppehållningen för Johans förut magra kreatursbestånd. En ko hade kalvat men förmådde inte resa sig efter den persen på grund av svält. Hon låg där i båset och glodde med sina stora ögon på de tomma väggarna, utan att Johans underbara makt kunde hjälpa henne i hennes nöd. En natt hade kon själv vandrat till sällare betesmarker, trots Johans böner och bakvända "Fader vår" inne i fällbänken.

På morgonen när Johan kom ut och fick se kon där hon låg död i båset, tog han först upp snusdosan och yrde in en laddning snus i den stora näsan, varvid alltid en god del dalade ner

på den rutiga yllehalsduken och drivade opp sig till stora svar-
ta bänkar i halsdukens veck. Därpå tog han sig en funderare.

Försöka sälja kon i Oskarshamn. Neej, de va nog inte värt.
Jo om det varit som förr i tiden, innan besiktningen kom till,
— dumma påfund. Men nu, neej de bara gräver ner köttet, och
så mycke go mat fick inte grävas ner. Om man skulle försöka
stycka ut det till grannarna, neej, fanken, dä gick fäll inte hel-
ler för si de ante nog oråd å de kunde lätt bli me länsman å
göra, å de kunde bli dyrt.

Visserligen såg koliket knotigt ut, men någe fel på köttet kun-
de de fäll inte va, kon hade ju i värsta fall bara varit död en
natt, varpå Johan flådde kon och saltade ner henne för eget
behov.

Konstigt nog för våra födoämnesexperter tog varken Johan
eller Heddas magar skada av den kosten, kanske den förut
tjocka luften i köket blev en aning segare.

Tiden gick. Johan och Hedda började åldras ganska märk-
bart. Sällan eller aldrig såg man någon skymt av dem. De höl-
lo sig inomhus för det mesta, där de kurade ihop sig framför
spisen för att få så mycket värme som möjligt. Allting var för-
fallet vid Diket. Redskapen stod ute sommar och vinter. Den
halta märren och de kor som ännu funnos kvar utfodrades en
gång om dagen, resten av dygnet fingo de sköta sig själva. Jo-
han tycktes lita på försynen helt och hållet.

En dag på vårsidan i början av tjugotalet var jag som fem-
tonåring stadd i ett ärende till Diket. Vad jag skulle uträtta
har jag glömt, men jag minns att det efter några dagars tövä-
der och en natts riktig kyla blivit halt på vägarna, så att dessa
nästan voro ofarbara.

Det var en solig vacker vårmorgon, fåglarna sjöngo i kapp
och orrarna bubblade i skogen. Allting tycktes vakna till liv
efter den långa vintern. Men framme vid Diket såg allting dött
in. Här såg det ut som man inte tänkte ett dugg på den härliga
vårens ankomst.

Jag klev emellertid fram till den tvådelade köksdörren och
bultade på. Ingen svarade. Efter en stunds knackningar på dör-
ren, under det jag förgäves väntade på mummel och stövel-
tramp inifrån stugan, begav jag mig till ladugården. Där fanns
Johan, som just höll på att sko märren. Jag utträttade mitt
ärende och skulle just gå, då Johan hejdade mig och sade: "Fäl-
le ja har fått sorg." I tro att någon avlägsen släkting till Johan
behagat lämna denna jämmerdalen, frågade jag vem det kun-
de vara. "Fälle Hedda å dö, ho ha fälle vatt dö i tre dagar å nu
vet ja inte hur ja ska få henne ur sänga ensammen som ja ä",
sade Johan. "Men först måste ja te Holmen (Figeholm) ette e
kiste, men i den här halkan töres man ju inte ut så de bli fäll
te å vänte på bättre väglag", fortsatte Johan. Då jag förklara-
de för Johan det olämpliga i att ligga i samma rum som en död
längre tid än som var nödvändigt, beslöt han att trotsa väglaget.
Halvblind och nästan stendöv som Johan var, erbjöd jag ho-
nom mina tjänster när han skulle hämta kistan. Johan tackade

och syntes belåten, men först skulle han taga kistmått på Hed-
da som stod lik i köket. Nyfiken och vädrande något sensatio-
nellt följde jag med Johan in i köket. En stank som trotsar all
beskrivning slog emot mig i dörren. Jag mobiliserade emeller-
tid hela min härskningsarmé och steg på. Ful som en troll-
packa var Hedda när hon levde och man kan knappast säga att
döden upptätt som förskönare. Den synen stod för min blick
flera år efteråt.

Färden anträdde till Figeholm i det halkiga väglaget, där
kista och tillbehör inköptes efter mycket prutande och dom-
derande av Johan.

Det hade redan börjat lida mot kvällen innan vi var färdiga
med att börja hemfärden. Johan och jag sutto tysta och me-
diterade på kuskbocken i den sena vårkvällen, Johan tänkte
väl mest på hur han skulle få Hedda i jorden så billigt som
möjligt, medan jag ägnade mig åt att uträkna hur stort arvode
jag hade att påräkna hos Johan för mina förtjänster åt honom.

Plötsligt råkade den gamla spattiga märren ej få benen med
sig i en utförsbacke utan dråsade omkull. Vagnen fortsatte i
halkan på tvåren utför backen, där vi till slut hamnade på en
gärdesgård som till all lycka satte stopp för vår riskabla färd.
Johan och jag sluppo helskinnade ifrån äventyret men likkis-
tan gled av vagnen och fortsatten en bit på egen hand.

När vi fått upp märren på benen igen, och sett efter att det
inte var några fel på henne, utom de vanliga hon led av, lyfte
vi upp kistan igen på vagnen och fortsatte vår avbrutna resa.
Johan överlät tömmarna till mig, fick opp snusdosan och bör-
jade prata. Jag för min del måste konstatera att det var tur att
vi klarade oss så helskinnade ifrån äventyret som vi gjorde,
varpå Johan replikerade: "att de va nog mest tur att kista höll,
för ho va så otäckt dyr.

När vi kom hem till Diket på kvällen var det nästan nermörkt.
Kistan och Johan stuvades in i köket, där han skulle tillbringa
ännu en natt med Hedda som rumskamrat. Men den saken be-
kymrade sig Johan inte för.

Jag för min del stannade inte längre i Diket än som var nöd-
vändigt. När jag ställt in och selat av märren, begav jag mig
hem så fort sig göra lät. Dagen efter hade jag fått order utav
Johan att be några grannar hjälpa honom med begravningen.

"Mari i Pompehorva" åtog sig att svepa liket, vilket egentli-
gen hörde till hennes specialite i bygden. Och några andra man-
haftiga fruntimmer skulle rusta till själva begravningen. Någon
begravning i egentlig mening, med mat och ostkaka i långa ba-
nor, på vanligt smålandsmaner, blev det inte, för på den punk-
ten var Johan omedgörlig.

Det var väl nog, att Hedda gick ifrån honom, nu när han blev
gammal och som bäst behövde henne, utan att man skulle be-
höva kosta på kalas på henne också, menade Johan.

Hedda kom emellertid i jorden utan kalas, och nu kom det
en fullständig omvälvning i Johans livsföring. Han försökte kla-
ra sig ensam så gott han kunde, men i längden kunde det ju
inte gå, för Johan började snart närma sig åttioålet.

På försommaren måste han sälja gården och se sig om efter
en hushållerska. Men vem vägade ta plats hos Johan. En så
snål och lortaktig gubbe. Och så hade han ju svurit bort sig till
satan, en sådan ville väl ingen kristlig människa ha befattning
med.

En rejäl och präktig fiskaränka ifrån skärgården vågade emel-
lertid flytta till Johan. Men först hade Johan fått lova henne
att finna sig i att punga ut med pengar till det som hon ansåg
var nödvändigt. Han hade inget annat val om han ville ha nå-

(Forts. å sid. 26)

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

Alla handarbetsgarner erhållas fördel-
aktigt från Otto Elmgrens A.-B. Sär-
skilda fördelar äro: firmans enorma
scrtering av alla slags garner samt
lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L: a Nygatan 19

Stockholm

Den gamla FÅGELN

av
Astrid Kähr

Ariadne kom slörande upp på Strömmen en vacker morgon i april. Det gamla, lappade storseglet lyste bronsfärgat i morgonsolen, men focken stod nästan spöklikt vit mot den vårblå himlen.

Skeppar Jonasson stod själv till rors, han hade nyss hojtat en hälsning över till den gamla fiskarn på Fjäderholmarna. Fiskarn låg alltid på utkik efter skutorna, och i kvällningen brukade han sticka iväg in till staden i sin lilla, tjärade båt.

Ariadne gjorde en svag lov mitt för Blockhusudden, hon hade kommit för nära land, hennes breda stäv klöv det välkända vattnet helt makligt, det var, som om hon berett sig på en välförtjänt vila efter den sista resans besvärligheter.

Hon var rent som ett levande väsen, Ariadne, litet halstarrig för resten som en gammal, istadig märr. Hon fjäskade aldrig, det fanns ingen möjlighet att få upp någon vidare fart med henne, om man så satte henne full med klutar som den värsta grannlätsdocka.

Helt sävligt kröp hon fram över oceanen, segt och ihärdigt, punktligt som ett urverk mätte hon ut den oändliga vattenytan.

Men vid kritiska tillfällen, då var hon på sin vakt. Då vaknade hennes slumrande list och förslagenhet, hon slingrade sig ur sjöarnas krossande famntag, hon föll undan, trotsade, det var nästan, som om hon funnit ett nöje i att bedra den rytande orkanen på hans byte.

Helt visst var Ariadne ett kvinnligt väsen.

Nu kom hon, som sagt, glidande upp på Stockholms ström, galjonsbilden stirrade med sköna, uttryckslösa ögon in mot staden och skeppar Jonasson rev sin vassa skäggstubb.

Han tyckte inte om det där vita seglet, det stack honom i ögonen. Tusan också, att den gamla focken skulle ryka över bord utanför spanska kusten, det kunde ha lappats många gånger ännu.

Skeppar Jonasson var av princip emot allt nytt, han trivdes bäst med det gamla. Han till och med kände en viss förargelse över, att det skulle bli ett nytt århundrade.

Han var så van vid det gamla, hederliga adertonhundralet, i det hade han levat hela sitt liv, och de få gånger han ritat ihop brev, hade han alltid överst på sidan skrivit 18. . .

Och nu skulle det inte räcka mer än några månader till, sen skulle det komma en ny tid, en om vilken man inte visste någonting.

Skeppar Jonasson kände sig redan misstänksam mot det nya århundradet, han muttrade för sig själv och spottade åt färjan, som just skar Ariadnes kurs och sopade en plym av svart rök in över däckat.

Det led mot kvällningen och Ariadne hade förtöjt vid Tegelviken strax akter om en ålandsskuta. Porten till Södra Varvet stod ännu öppen, de sista arbetarna hade nyss gått ut igenom den, en svart ström, som i jämn takt sakta rann över det lilla, sluttande torget, skingrades och försvann likt sotflagor mellan husen.

Skymningen kom smygande utifrån, lätt, blåaktig, nästan omärklig till en början, den sjönk lägre ned, förtätades, strök ut konturerna.

Skeppsbrons bågglampor flammade upp som ett gnistrande pärlband, reflexerna tändes i vattnet, dallrade, skymdes undan och försvunno för att åter dyka upp med förnyad styrka, allt eftersom mörkret tilltog.

Upp på Tegelvikstorget kom ett fruntimmer, skeppar Jonasson konstaterade genast, att hon var tämligen ung, välskapad och klädd som en fin dam.

Kappan satt, som om den varit limmad fast på hennes yppiga figur, hatten svajade som ett segertecken på det högt upp-tornade håret och kring den skönas hals hängde en liten, rund muff i kedja.

Damen gick sakta nedåt, när hon steg ner på kajen, lyfte hon den långa kjolen i ett vant grepp, som. . . Skeppar Jonasson strök sig om hakan och tyckte, att skäggstubben rakt var lång som på en rotborste, och när den sköna damen lyfte sin blick

mot Ariadnes däck, åkte skeppar Jonassons mössa av, precis av sig själv.

En värdig böjning på huvudet, så girade damen över åt styrbord och — har man sitt på tusan — viftade hon inte med muffen åt ålandsskepparn, som stod på däck, nyrakad och skinande som en sol.

Ett kvitter, litet för gällt, en stadig arm kring en smärt midja — och Ariadnes skeppare stod kvar, ensam.

— Tvi, sade han, sir di ut så nu för tiden!

Ålandsskepparn hade käring hemma på Åland, hon hade nog annat att göra än krusa håret och vifta med en muff, hon. Ja, det var den här nya tiden, skeppar Jonasson var alldeles säker på det. Den hade redan börjat smyga sig in, listig och utspökad som den där fina damen, som såg ut att vara på väg till ett slott i stället för en gammal, ryggbruten ålandsskuta.

I detsamma hördes årtåg nedanför Ariadnes reling och en röst ropade halvhögt:

— Jonasson! — Det var fiskarn från Fjäderholmarna, som kom för att tala om nyheter.

— Säg du, sicken grann fågel de flög till ålänningen, sade han, när han kom ombord.

— Hm, muttrade hans värd. — En sån fähund tillade han efter en stund.

— Åja, du ä väl inte så bortkommen, du heller, myste fiskarn.

— Nej, de ska jag säga dig, att ja inte ä, svarade skeppar Jonasson med känsla och övertygelse och slog upp dörren till kajutan.

Kvällen gick, och fiskarn gjorde sitt bästa, men han tyckte, att Ariadnes högste chef inte var sig riktigt lik. Det var, som om han haft något annat i tankarna och bara lyssnat med ett öra till nyheterna.

Fiskarn blev smått förnärad, han var van vid att bli mottagen med större intresse. Han var så att säga skutskepparnas tidning, han kunde på pricken räkna upp, vilka skutor som legat vid kajerna, tagits in på varvet eller bytt ägare, han beskrev det senaste slagsmålet eller eldsvådan, så att man tyckte sig se hela historien livs levande, och det fanns inte en av Stockholms mera bemärkta personligheter, som han inte kunde en kvickhet om.

Men samtalet tynade och det blev alldeles tyst i kajutan.

Man hörde en hästskjuts skramla över gatan uppe i land och från skansen kommo de första, trevande tonerna ur jungman Svenssons piglock. Plötsligt frågade skeppar Jonasson:

— Hur gammal ä han? — Tummen visade föröver, där ålänningen låg förtöjd.

— Han ä gammal som tusan, sade fiskarn, han ä — låt mej si. . . Ja, ni ä väl ungefär lika gamla du och han.

— Hm, ja ä född fyrtiofyra. . .

— Ja, de ä väl någe sånt där. Nej, ja ska väl ge mej hemåt igen, sade fiskarn, och när hans värd inte trugade honom att stanna, kunde han för skams skull inte sitta kvar längre.

— Skeppar Jonasson börjar bli gammal, tänkte han, när han rodde utåt i den kyliga vårnatten.

Gammal! Nej så. . . När skeppar Jonasson dagen därpå gick omkring på sitt eget däck, var han lika ilsken och hetlevrad som i unga dar. Han hade eljest lugnat sig en smula under åren.

Han kastade hetsiga blickar bort mot ålänningen, det var, som om han aldrig förr sett en sådan där kort, bred, rultig skuta.

Aktern tyngdes ned av fiskumpen, det kluckade och skvalpade ut och in igenom de små, runda hålen i sumpens väggar. Midskepps stodo några träkar med saltlake och mellan relingarna rullade en tom filbytta.

Både skansen och kajutan lågo förut, tacka för det, när fiskumpen upptog hela utrymmet akterut.

De tycktes inte ha vidare brått där framme, skepparn hade väl sålt det mesta av lasten och nu skulle han lägga pengarna på den där granna fågeln.

Undras just, om hon skulle komma i kväll med. Om hon bara gitte!

Skeppar Jonasson tvärvände och ställde sig att se utåt strömmen. Framför honom gnistrade vattnet som millioner lekfulla ögon, kastellet på holmen snett emot brann rött som en låga. Rött, kärlekens färg.

Bakom honom trummade hela Södra Varvets arsenal på plåtar och balkar, man var i full gång med att rusta ut båtarna för våren, och vattenspegeln intill Ariadne skiftade som pärlemor av all den spillda oljefärgen och mönjan.

Man höll på att lossa Ariadnes last, vinschen gnisslade och styrmannen gnolade på en visa om flickor.

Det blev kväll, varvets pipa blåste, vinschen tystnade, styrmannen gick i land — och den granna fågeln kom flygande och slog ned på ålänningens däck.

Men skeppar Jonasson satt i sin kajuta och funderade.

Han kände sig allt bra ensam. Om han skulle ta och gifta sig. Prat Jonasson, vid dina år. . . Dina år, vad nu då, var han äldre kanske än — än somliga andra.

Han reste sig, krökte högra armen och konstaterade, att musklerna knöto sig som förr, och när han sträckte på sig, var det inte många tum mellan hjässan och kajuttaket. Han skulle ju rentav kunna bli en grann karl, om han riggade upp sig och lade sig till med åttaörescigarrer i stället för den gamla, sura pipan.

För skeppar Jonassons inre öga drog den lockande bilden av en välsvarvad figur, en hatt, en muff i kedja. . .

Å tusan! Inte skulle han ha ett sånt där stycke, för ett stycke var hon, den där granna fågeln. Ånej, annat gods finge det allt lov att vara — fast en muff kunde hon ju ha i alla fall, så hon hade något att stå och vifta med, när han kom hem.

Skeppar Jonasson väcktes ur sina funderingar av röster utifrån däck, det knackade på dörren och han ropade: Jaha!

Över tröskeln steg ålänningen, helgdagsklädd och blank i håret som om han smort det med smöret han haft med i byttorna hemifrån.

— Hör du Jonasson, sade han, ska du inte komma över te mej å dricka en toddy, va?

Skeppar Jonasson tyckte, att han borde säga nej, inte direkt, det gör man inte bröder emellan, men han kunde ju skylla på några viktiga skrivelser till exempel. Han borde visa, att han inte gillade sådana där snedsprång.

Ungdomen, ja den ska man inte tala om, ung har man väl varit lite var, men när gamla gubbar gav sig till att locka på granna fåglar, då gick skammen på torra land.

Men hur det var, så tyckte skeppar Jonasson, att det skulle vara roligt att se den granna fågeln på nära håll, så han svarade:

— Tack ska du ha! Du ska väl ha dej ett glas först, eftersom de ä första gången du ä ombord hos mej den här resan.

Skeppar Jonasson gjorde toalet i en hast, medan hans blivande värd väntade.

— Gör dej inget besvär, sade denne sävligt, vi bli bara ensamma.

— Hm, myste skeppar Jonasson bakom tvällöddret på hakan. Men när skeppar Jonasson kom ombord till ålänningen, blev han verkligen lång i synen. Där hängde lampan i taket, putsad

(Forts. å sid. 24)

BELFRAGE
40

MARTIN HOLMGREN:

CACTÉE ISLAND

En misslyckad flykt från civilisationen — en virvelstorm satte stopp för söderhavsromantiken

Solen gassade i sanatoriets lummiga park. I skuggan av en väldig kastanj satt en grupp patienter och dåsade i värmen eller slött samtalandé. Någonstans ifrån trängde tonerna av en grammofon genom sommarstillheten under jättekastanjen. En oljig och mjuk tenor smäktade fram någonting om Söderhavet, palmer och vackra bruna flickor med röda hibiscusblommor i det svarta håret, som knäppte på ukulelen eller dansade hulahula på den sandiga stranden.

Kalle Karlsson, fartygseldare, numera sedan månader tillbaka patient på sanatoriet, öppnade ena ögat, plirade på sällskapet under kastanjen och grymtade:

— De där söderhavsskivorna gör mig illamående. Folk tror att det är bara solsken och sång och romantik på en söderhavsö. Han vände litet på sig så det knakade i stolen.

— Ja, du vet bättre förstås, sade en annan i gruppen. Du har väl varit där själv förstås?

Det låg en lätt ironi i frågan, för Kalle Karlsson var inte nödbedd när det gällde berättas. Och från aderton år till sjöss hade han många både glada och allvarliga minnen. Nu satt han och stirrade rakt fram liksom hade han glömt omgivningen. Så for han med handen genom den svarta kalufsen och började.

Ja, det är ingen av er som vet var Cactée Island ligger. På kartan, en specialkarta över Oceanien, liknar den mest en flugsnuts. Men Cactée Island eller på svenska, Kaktusön, har en gång varit min.

Han gjorde en paus. Ett par av sällskapet öppnade ögonen,

och en frågade litet spydigt om Kalle kanske odlade kaktusar där. Kalle fortsatte oberörd:

— Jag hade gått med amerikanska fartyg, tjänat grova pengar och sparat dem. Tvåusen dollars hade jag på bank i Newyork. Det var gott om hyror och jag fick hyra på en ångare som gick till Tahiti. Där råkade jag skada ett knä och hamnade på sjukhus i tre veckor. Och där blev jag bekant med den man som ägde Cactée Island.

Jag var ung och oerfaren då. Helt naturligt hade jag som millioner andra människor fångats av vad man kallar Söderhavets romantik, det ljuvliga klimatet, de leende människorna och den sorglöshet man själv invaggade sig i skapade fram just den stämning man själv ville leva i.

Mannen som ägde Cactée Island var skotte och hette Mac Arthur. När jag blev så pass bra i knäet att jag kunde gå seglade han mig i en liten kutter till sin ö. Visst var den vacker. Men liten förstås. Sex hundra gånger tusen meter och trettio meter hög på högsta stället. Kaktus och palmer var nog den övervägande vegetationen. Dessutom elefantgräs och en massa buskar översållade med gula blommor. Sextiotvå palmer, påpekade Mac Arthur. Det är en hel skog — — —

Att äga en ö. En ö i Söderhavet. Tänk er det. Jag föll för Mac Arthurs locktoner. Som icke varande amerikansk medborgare fick jag dock inte stå som köpare. Den saken fixade vi så att en på Tahiti boende norrman, Leif Johansen skrevs för kontraktet. Jag telegraferade till Newyork efter pengar.

Mina tvåtusen dollar kom som ett skott. Sexhundra kostade min ö.

Så skulle vi segla ut till ön, Leif Johansen och jag. En gammal kutter uppbringades till rimligt pris, lastades med proviant, konserver mest, fiskedon, kokkärl och köksattiralj samt två rymliga tält. Här skulle levas söderhavsliv, på ens ägandes söderhavssjö. Utan ukuleleknäppande, hula-hula-dansande bruna skönheter förstas. Men vi var glada att få lämna civilisationen bakom oss. Trodde vi. Vår frivilliga landsflykt hade inte varat mera än tre veckor förrän först Leif, sedan jag, började tröttna på Söderhavsromantiken. Visst lyste solen, den svedde oss till och med. Visst susade palmerna och visst flammade stjärnorna på Söderhavets djupblå himmel. Och visst drog vi upp fisk, mera än vi kunde äta. Men — — —

Vi slutade tala om ön och om Robinson Crusoelevets behag. Våra samtal rörde sig allt oftare om hamnar vi ankrat i, barer vi suttit på, flickor vi träffat. Det gamla livet ville inte släppa oss, vi längtade tillbaka till den civilisation som vi för tre veckor förhånat och flytt ifrån. Vi blev retliga till lynnet fastän vi var två välbalanserade ungdomar. Bagateller blev blodiga oförrätter. Slagsmålet hängde i luften ibland.

Till slut beslöt vi oss att lämna Cactée Island. En kväll packade vi allt löst vi hade, utom lådan med konserverna och ett par kokkärl och tälten, ombord i kuttern. Följande dag skulle vi segla tillbaka till Tahiti. Ja, så hade vi räknat ut, ja.

Men ödet ville annorlunda. Just den natten, efter tre veckors underbart väder, drog en willy-willy över ön.

En willy-willy är en virvelstorm, och den kan ställa till en fruktansvärd förödelse där den drar fram. Den sopar undan allt löst i sin väg, hustak fladdra iväg som papperslappar och grova träd knäckas som tändstickor. Vi vaknade vid ett dån ungefär vid tutiden på morgonen och några minuter senare flög våra tält iväg som ett par frimärken. Palmstammar, trettio centimeter i diameter knäcktes vid roten och seglade iväg med kronan före ut i havet. En flodvåg sköljde över ön, den var dock inte så våldsam på den sidan av ön där vi låg flata på marken och krampaktigt höll oss i grästuvorna. En kvart ungefär rasade stormen på ön innan den drog vidare. Och i stormens spår kom regnet. Vi satte av i fullt språng till kuttern, endast för att finna att den var borta!

Just då kände vi oss ynkliga och små. Men vi stramade upp oss så gott sig göra lät, och när den pärlemorfärgade gryningen kom, fann den oss i färd med att gräva fram vårt konserverlager. Lådan hade vräcks mot ett kaktussnår och flodvågen hade spolat lös jord över den. Konserverna var oskadade. Vi bröt upp en burk och åt direkt ur den. Det bästa var dock att våra två vattenankare med sötvatten var oskadade. Dem hade vi nämligen haft nedgrävda i sanden.

Ny konvalescentförening

Lungsjuka konvalescenter i Medelpad ha bildat förening och inträtt i Riksförbundet. Härom meddelar ortspresen:

"Ett möte av det mera ovanliga slaget var på torsdagen anordnat på Folkets hus B-sal i Sundsvall då lungsjuka konvalescenter från olika delar av Medelpad voro samlade till rådslag.

Mötet inleddes av Sixten Hammarberg från Ljustorp, som å inbjudarnas vägnar i ett anförande framhöll vikten av att de lungsjuka inom Medelpad borde sammansluta sig för tillvaratagande av sina intressen. Talaren erinrade om att de lungsjukas förhållanden efter sanatorievistelse i många fall voro otillfredsställande och att de lungsjukas eftervårdsfråga, trots att intresse ägnats densamma av myndigheterna, på senare tiden dock väntar på en tillfredsställande lösning. Talaren redogjorde vidare för vad De Lungsjukas Riksförbund i Stockholm gjort för de lungsjuka och uttalade som önskemål att stödja förbundet i dess arbete.

Efter en stunds förhandlingar beslöts att bilda en förening för tillvaratagande av "för lungsjuka konvalescenter speciella intressen" i Medelpad. Föreningens namn blev De Lungsjukas Konvalescentförening i Medelpad och föreningens hemort blir Sundsvall. Stadgar för föreningen uppgjorda av riksförbundet i Stockholm antogos och beslöts att söka medlemskap i förbundet och stödja detta i dess arbete.

Styrelsen fick följande sammansättning: Ordförande Gottfrid Eriksson, Sundsvall, styrelseledamöter i övrigt: Oskar Sjödin, Ortvikén, Fredrik Ångman, Bertil Hovén, Elsa Eriksson och Berta Melin, Sundsvall, samt Sixten Hammarberg, Ljustorp. Styrelsesuppleanter: Gunnar Dahlin, Sundsbruk, och Karl Erik Engström, Sundsvall. Revisorer blevo Gösta Sundberg, Sundsvall, och Anna Lisa Englund, Bergsåker.

Ett ekonomiutskott, som i samråd med styrelsen skall arbeta för föreningens ekonomi fick följande sammansättning: Karl Erik Lundkvist, Vivstavarv, Ingrid Höglund, Indalsälven, Anna Lindgren och E. Asklöf, Sundsvall. Mötet som präglades av stort intresse räknade ett 30-tal deltagare."

På andra sidan ön hittade vi massor av palmstammar som vi samlade ihop, dels för att bygga en hydda och dels för att göra ett bål av dem, för att på så sätt tillkalla hjälp från förbipasserande fartyg.

Fyra dagar levde vi det verkliga söderhavsromantiska vildlivet. Mesta tiden tillbragte vi på den sidan av ön som vette mot den förkättrade civilisationen med att spana efter fartyg.

Och på fjärde dagen kom Mac Arthur seglande. Han var verkligen välkommen. Vår söderhavsromantik var bortblåst bokstavligt talat. Mac Arthur köpte igen Cactée Island för trehundra dollars. Senare hörde jag att regeringen köpt den av honom för ettusentvåhundra — — —

Jag mönstrade en båt över till Amerika igen och sedan sålde Cactée Island har jag sorgfälligt hållit mig till civiliserade trakter. — — —

Solen sken, bina surrade i den varma luften och på grammo fonen spelades nu Helgdagskväll i timmerkojan. Romantik ska det vara!

PATIENTERNAS SPALT

Hålahultskorrespondens

Sedan mitt förra brev har hösten kommit och definitivt satt stopp för utomhusnöjena. Nu samlas vi i dagrummen, till möten, samkväm, biografställningar m. m.

De i föregående brev antydda tävlingarna i femkamp, golf och krocket, äro avverkade och lämnade efter sig enbart angenäma minnen. Prisutdelningen för femkampen gick av stapeln under glada former med medverkan av t. f. underläkaren H. S. Aminoff och med undertecknad som "speaker". Till densamma hade några tillmötesgående firmor skänkt värdefulla priser och vill vi passa på att genom "Status" framföra vårt varma tack till dem alla, ingen nämnd och ingen glömd, för deras stora vänlighet. Efter pianomusik av Kalle Andersson och fru S. höll "spekern" en orienterande översikt av de gångna tävlingarna, påpekade tävlingskommitténs goda arbete, med arrangemang o. s. v., dröjde en stund med att särskilt framhålla "jumbopristagarnas" stora insats och arbete. De få ju faktiskt arbeta mera tävlingen igenom, får slå flera slag på krocketplan och golfbanan, känna publiken sarkasmer och hånande tillmälen på ett nedslående sätt. Kommittén hade också tänkt på dem genom uppmuntringspriser till manlig och kvinnlig jumbo. Till desamma frambars även hyllning i rimmad form:

Till kvinnlig:

I avstånd var Du ganska klen
ej skjutning var Din bästa gren.
Du träna måste mer i golf
och komma ner till slag — högst tolf —
Vi menar ej på varje bana
ty mycket slå, blir lätt en vana.
Vi vill Dig även föreslå
att Du ringkastning öva må.
Du gav oss nästan en svår chock
att slå så många slag i krock.
Du hade otur — svär — förbenad —
eller var Du kanske — övertränad?

Till manlig:

Alfa kommer först — och sist Omega —
de voro få, de voro sega
de små poäng Du har inhöstat.
Vi hoppas priset har Dig tröstat.
Till nytta kommer det ju även.
Du, årets riddare av sleven,
Dig skaffa grön och även gryta
så skall Din grötranson ej tryta,
den ger åt kroppen kraft och märg.
Sätt på Din träning mera färg
så skall Du se ett annat år —
Du Omega bytt mot Alfa får.

GRUPP AV LÄKARE OCH SKÖTERS KOR.

Sittande i mitten, Överläkare O. Stendahl. Vid hans v. sida syster Ruth (husmor) med 27 tjänsteår vid sanatoriet. Till h. syster Elsa med omkr. 20 tjänsteår. Bakom överläkaren: Dr: H. S. Aminoff, t. f. underläkare.

Stämningen var som man förstår god och ökades då "jumbo" fingo sina priser, kvinnlig: luktvatten och brödkavel, manlig: rakborste och "träslöv". Dessutom utdelades tröstpriser till två damer för deras "prislösa" insats. De erhöilo var sin "tröstnapp", vilket väckte stormande jubel.

Så förrättades den verkliga prisutdelningen till vinnarna i de olika grenarna. Femkampen omfattade följande grenar: Avståndsbedömning, Ringkastning, Skjutning, Miniaturgolf och Krocket. I den sistnämnda grenen gällde att "gå igenom" banan på minsta antal slag. För varje gren (etapp), var uppsatt ett pris bestående av ett presentkort för ett års prenumeration på "Status" (en god idé som manar till efterföljd*). Vinnare i resp. grenar voro: Avstånd: "Rune", Ringkastning: "Elof", Skjutning: "Ek", Golf: "Sven med pungen", Krocket: "Olle". Pristagare i hela tävlingen voro: herrar: 1:sta pris, "Ek", ett prima Schweizerväckarur, 2:dra, "Elof" en inbunden värdefull bok, 3:dje, "Sven med pungen", rakhyvel i bakelitetui jämte fem rostfria blad. I damklassen voro vinnarna: 1:sta pris, "Saga" ett vackert amatörfotoalbum, 2:dra, "Svea", en värdefull inbunden bok, 3:dje, "Iris", en förpackning (tre tunnor) badsalt. Extra hederspris för yngsta deltagare, gavs till Lilla Ingrid — 13 år — och bestod av en inbunden värdefull ungdomsbok. Efter avhurrning av samtliga pristagare var den gemytliga samvaron slut.

Årets sista tävlingar, turnering i golf och krocket, där "alla

*) Red:s anm.

Krocketplan.

möter alla" är också avverkad och prisprotokollet lagt till arkivet. Detsamma fick följande utseende:

Krocket: 1:sta pris, en vacker tennvas, "Boväng".

2:dra pris, presentkort till affären, "Henning".

3:dje pris, presentkort till affären, "Lill-Ingrid".

Jumbopristagaren "Anders" erhöi en stor polkagris med vidhängande celluloiddocka samt ett paket rakblad med tanke på vad framtiden bär i sitt sköte, (ännu klarar "Anders" sig med en grov handduk.)

Golftävlingen: 1:sta pris, en vacker tennvas, "Gubben" (grattis, roligt att nerverna höll även i en tävling — Du var väl "jämn"? —)

2:dra pris, presentkort, "Lilla-Ingrid" (duktig flicka).

3:dje pris, presentkort, "Plätis".

Jumbo "Uno" erhöi samma pris som i krockettävlingen (tror att rakbladen förr komma till användning för honom).

Inget anmärkningsvärt har förekommit under tävlingen utan allt har gått friktionsfritt. En särskild eloge är "Lill-Ingrid" värd för sitt deltagande. Hon var nära att slå "Gubben" i golf, bara det värt en applåd, så nu måste nog "Gubben" hålla med om att hon är "jämn" eller hur? I krocket kom hon på tredje plats, men först efter omspel. Hon tycks vara en farlig konkurrent till de "fullvuxna" tävlingsdeltagarna. Min honnör för "Lilla Ingrid".

Prisutdelningen för turneringen förrättades i samband med en allmänbildningstävlan som leddes av "Göte", vilken på ett förtjänstfullt sätt tjänstgjorde som "Gösta" (Knutsson). Under densamma var radioutsändning anordnad till salarna så att de sängliggande kamraterna fingo deltaga i nöjet. Till underhållningen bidrar nu, det varje onsdag utkommande "klöverbladet" som utsändes pr radio och omfattar musik, sång, "snack" m. m. Dessutom har biosäsongen börjat, två föreställningar har redan

Golfbanorna.

gått av stapeln. En musikalisk underhållning, betitlad "Med musiken genom Europa" bjöds av fil. d:r Meyer-Reinach med fru, som till varje musikstycke gav förklarande kommentarer. Även denna radierades till salarna.

Till patienternas fromma är att anteckna en donation, i form av en penninggåva, överlämnad av sanatoriets överläkare, O. Stendahl. Det är resultatet av insamlingen till den avhållne chefen på hans 50-årsdag, som han med varm hand överlämnat, och som skall med tvåhundra kronor om året användas till understöd åt behövande patienter, efter samråd med patientföreningens ordförande och sysslomannen. Det kan vara på sin plats att även i "Status" framföra patienternas tack för den storstilade gåvan och för den nobla tanken som dirigerat densamma.

Moje.

Flaskpost från Målilla

Det är så länge sedan någon patient från Målilla Sanatorium visade livstecken i "Status", att en hel del läsare börjar säkerligen befara att vi äro "borta med man och allt". Så är emellertid inte fallet. Jag skall strax från hallen "kasta överbord" en starkt försenad flaskpost, som någon eventuell upphittare vänligen torde överlämna till "Status". Det är nämligen så att vid hallens västra gavel porlar en höstlig rännil förbi, och om regnet fortsätter att falla med samma intensitet, som det gjort hela natten och förmiddagen, så är jag säker på att, då jag är färdig med dessa rader, den lilla rännen vuxit till en lämplig flaskpostbärare. — Det är kanske inte allom givet att veta var Målilla är beläget, så jag skall här göra en approximativ bestämning av vår position. — Om Ni från den stora handels- och sjöfartsstaden Vimmerby avancerar 34 km genom terrängen i riktning syd-vest så finner Ni Målilla Sanatorium inbäddat i en härligt doftande barrskog. Själv är jag nedbäddad i en hallsäng, och har ätit upp halva pennskaftet, sedan jag började på det här brevet. Därför är det mycket möjligt att det blir ett hastigt slut på dessa rader.

Nu återvänder jag emellertid till den doftande barrskogen, den är så hälsosam för mig, ty jag har inte så mycket på hjärtat, utan mest på lungorna. Tallbarrsluften är idag uppblandad med en ny doft. Efter en lång promenad (längre än vad Dr Mascher tillåter) konstaterade jag att doften kom från en kolmila nere vid "Dala". Enligt mitt "klövers" utsago skall den där tjär- och terpentindoft, som kommer från kolmilan, också vara hälsosam för "sotare". Därför tror jag att Dr Mascher inte kommer att bli arg när han här ser att jag promenerat för långt.

Trots det miserabla vädret som råder här, ser jag ett ansikte som är idel solsken. Den lycklige ägaren till ansiktet är "Gudsägaren". Han har nämligen hemfört första pris, och därmed både bucklan och äran, i den skuttävling som pågick här föregående vecka. "Gudsägaren" har all anledning att kosta på sig ett leende nu. Det var nämligen 56 patienter som anmält sig till skuttävlingen, och "Gudsägaren" som råkade skjuta 188 poäng första tävlingsdagen, fick sedan under hela veckan gå i andlös spänning medan de 51 återstående tävlande gjorde förtvivlade försök att skjuta 189 poäng. "Gudsägaren" har haft en vecka fylld av nervkittlande moment om dagarna, vilket i sin tur resulterat i vilda drömmar om nätterna. En honnör för "Gudsägaren", han hemförde segern överlägset. Andra pristagaren hade bara 184 poäng.

Bland damerna finns det en hel del som är särskilt pricksäkra. Första pris erövrades av "Inez" med 164 poäng, och andra pris av "Ingrid" med 159 poäng.

Under de varma augustidagarna utkämpades krocket och golfturneringar, vilka livligt uppskattades av alla patienter som hade uppstigning. Därom vittnade det stora antalet tävlingsdeltagare, och den publik som alltid infann sig vid krocketplan och golfbanorna, samt de mer eller mindre högljudda diskussioner som hölls på salar och hallar.

Prisutdelningen, som förrättades en solig söndagseftermiddag, var en trevlig tillställning. Pris- och Nöjeskommittén hade lyckats anskaffa ett 20-tal priser. Vidare hade de lånat ett ställ signalflaggor, som hissades i flaggstängen under den blågula flaggan. Först höll Georg Holmberg ett tal och tackade de tävlande för deras insatser och intresse, samt avtackade Nöjeskommittén som arrangerat tävlingarna på ett förtjänstfullt sätt. Därefter förrättades prisutdelningen av doktorinnan Pegel, varvid de skickligaste tävlingsdeltagarna blevo "bepriade" och vederbörligen avhurrade.

Själv har jag haft uppstigning en månad, och hunnit få så mycket stryk i golf, krocket och skjutning, att jag känner mig alldeles nedbruten. Jag kan dock notera 2 vunna partier av de 19, som jag spelade förra veckan.

Jag såg igår nere vid Hesjön, att ekan som legat förtöjd bredvid badhuset i sommar, nu blivit vattenfylld och ligger med babords slagsida. För ett par veckor sedan var jag på väg över sjön med ekan för att plocka näckrosor, men så kom jag plötsligt att tänka på minrisken, och vände skyndsamt ekan och rodde med åtminstone 14 knops fart tillbaka till landbacken och "klöverblommorna". Nu när näckrosorna blommat slut, och ekan ligger i marvatten, fick jag upplysning om att Hesjön inte är minerad.

Emellertid har jag nu ätit upp hela pensnkaffet, så jag får korka igen flaskan. Good bye everybody!

Mr. mate.

Brev från Västeråsen

Västeråsen heter vårt vackra sanatorium som ligger i Borås utkant, vackert omramat av en stilig park.

Vi har inte synts till så mycket i Status på senare tid, men att livet pulserar här rätt så litligt det är då säkert. Sommaren här, som väl även på andra trakter, har varit mycket regnig, till stort förtret för alla klöverpar. Men här finns många täta granar som är bra regnskydd.

Helt nyligen hade vi en lyckad cabarét, som vi gjort själva, och som blev livligt applåderad. Den bestod av bl. a. sång av Eivy som med sin vackra röst tog publiken helt. Dialog av Anton & Valle, där nästan alla fick sina små gliringar, samt ett par små sketscher. Musikern Josef Johansson från Borås medverkade med sitt dragspel och vårän Hugo hjälpte till.

Vi äro rätt många schackspelare här, fast intresset inte varit så stort ännu. Vi har dock avverkat en turnering där Sven av tio deltagare hemförde första pris, Valle blev tvåa och Lasse trea. Fia spelar livligt, fast mest av de kvinnliga. Däremot har krocket-spelet samlat mest manliga utövare och många äro de klot som slitits ut, det vill säga slagits sönder. Att de ej håller så länge beror på att banan är omgiven av bräder så man utan risk att kloten försvinner i fjärran kan klappa till så hårt som helst.

Kräftskivan gick av stapeln i augusti med sedvanlig kläm. Allsång sjöngs vid bordet och efteråt var anordnat underhållning i samlingsalen varvid bröderna Lysjöe från Borås utförde sång och musik samt ett par roliga dialoger. Den verkligt trevliga kvällen avslutades med månskenspromenad där ingen blev lottlös.

Det har blivit vanligt här att när någon reser hem får han några verser som vår "skald" Valle totat ihop och som läses upp efter avskedstagandet. Har någon varit mer än vanligt begiven på "klövring" eller på annat sätt utmärkt sig, blir verserna därefter, och kan avlocka många goda skratt.

Sovsäckarna har nu plockats fram och naftalinet sticker i näsan, men det är varmt och skönt att krypa ner i sacken på liggturen när höstkylan börjat komma.

För närvarande håller vi på att få ihop en allmänbildningstävlan som vi försöker få i humoristisk stil med många kuggfrågor. Humöret är det inget fel på, vi är ett glatt gäng här, om också en del är lite krassliga ibland. Var och en försöker vara glad och följdén blir att man ser idel glada ansikten. Det är säkert en mycket god medicin.

Nu hälsas alla vänner på sanatorier runt Sverige. Vi hoppas få återkomma i Status snart.

Valle.

Hessleby-krönika

En krönikör har det inte lätt. Krönika kommer av det grekiska "chronos" tid, och betyder alltså ett förtäljande i tidsföljd av vad som hänt. Jag fruktar dock, att jag ej vågar konsekvent genomföra detta program, då jag nu går att berätta något av vad som hänt på Hessleby, sedan vi sist förekommo i spalten. Dels skulle min epistel bli för lång, dels, och framför allt, våra vänner på andra sanat skulle få en allt för underlig uppfattning om hur vi leva här på Hessleby. En antydning om sex personers samtidiga mer eller mindre frivilliga avresa — nej, jag vågar inte säga mera.

Låt oss i stället kasta en blick på mera ljusa punkter i det förlutna. Titta t. ex. på den stora krockettävlingen, strålande både vad beträffar organisation och deltagareantal. Som man redan på förhand kunde ana, gick segern till Gotland. Det blev t. o. m. dubbelseger, och vad märkligare var, 1:a och 2:a pristagaren voro bröder, Djuphammar nämnas de. Brödrastrid är sällan roligt eller uppbyggligt att skåda, men detta var ett undantag.

Men manligare sport än krocket bedrives här. Ja, jag menar nu inte klövring, ehuru nog så många, att döma av idkandet, håller denna för den äldste bland idrotter, utan skjutning. Från sanatets nyanlagda skjutbana, jämförlig endast med den vid Bofors kanonyrk, har i höst hörts ett ständigt knallande, och finalen kom i form av en prisskjutning. En neutralitetsvaktare Larsson från Snapphanebygden tog hem rubb och stubb i prisväg, och nästan detsamma torde kunna sägas om herr Herman Göring, alias Höglund, hemmahörande på Gotland. I detta krigiska sammanhang bör kanske också den livaktiga hemvärnskurscirkeln nämnas.

Tro nu ej bara, att endast fysiska sporter idkas här! I en rafflande match har "nedre" besegrat "övre" i schack. 51/2—41/2 blev siffrorna. Vidare pågår i vanlig ordning den franska språkkursen, och att döma av diverse uppfångade glosor, tycks deltagarna göra vissa framsteg. Här måste jag få berätta en historia: En aktad cirkelmedlem — låt oss kalla honom "Tändstickan" — blev av någon orsak tvungen att rätt hastigt avresa. En av hans trogna vapendragare anhöll nästa lektion, att man med två minuters tystnad måtte hedra salig "Tändstickans" minne. Hans begäran avslogs emellertid av hr Häggström — kursledaren — med följande motivering: "Jag tycker det räcker med den tystnad, som brukade förekomma, då "Tändstickan" var här" — den tystnad nämligen, som uppstod, då han fick någon fråga att besvara!

Till slut kan nämnas, att vi helt nyligen undfågades med

sång till luta. Särskilt senterad blev en visa, kallad "Fimpen och stickan", vad det nu kunde bero på. Gamla slitna klichéer är inte roliga, men här höll faktiskt taket på att lyfta sig. Där- emot ha vi på sistone blivit förskonade från det grammofon- gnäll, som tidigare höll på att framdriva inrättandet av en särskild nervklinik. Den hade ju f. ö. kunnat komma i stället för studentavdelningen, som håller på att fullständigt dö ut. Just nu räknar den blott fyra medlemmar.

Med hjärtlig hälsning.

Hft.

Från St. Ekebergs f. m. horisonter!

— — — I Appladalen, i Värnamo!

Ursäkta, kära läsare, att man gnolar på en sådan här gammal utsliten visa. Det är nämligen så, att signaturen m. fl. västgotar, för ett par veckor sedan, råkade hamna på denna förtjusande plats i det annars ganska "Mörka Småland". Detta är ju i och för sig inget märkvärdigt. Men när man därtill träffat en hel del, likaså förtjusande småländskor, och smålänningar med för den delen, förstår ni säkerligen orsaken — hm — till den lilla trudelutten.

Nåja, inga förhastade slutsatser, om jag får be. Det sagda skulle endast vara som en enkel blomma till "kamrater i samma båt", med en hälsning från undertecknad m. fl. skaraborgare. Bäckan, förlåt Lagan, med dess tjusande idyller runtom, är ett oförgätligt minne, som vi med saknad ser tillbaka på.

Här tar vi ett jättekliv hem till Västergötland igen.

Kastar man en blick ut genom sitt "ägandes" fönster, där vår flitige och omtänksamme "trädgårdsmästare" placerat en rasande grann och sprakande röd pelargonia, tycker man det är ruskigt och otrevligt med det evinnerliga plaskandet på rutans yttersida. Man kommer att tänka på Strindbergs ord: "Och vintern gick, långsamt för den olycklige, mera fort för den mindre olycklige. Och våren kom med sina krossade förhoppningar om sol och grönt, tills sommaren var inne, som en kort förberedelse till hösten — — —" Just det! Hösten är kommen med mörker och rusk.

Vad skall man då ta sig till under dessa dystra dagar? Våra egna förtjusande flickor som är de mest ambitiösa och arbets- samma människor, som tänkas kan, virkar och sticker — samt läser kärleksromaner. D. v. s., stickningar etc. göres på dagen;

kärleksromanernas hjälteupplevelser njutas på annan tid. Som upplysning kan nämnas, att det finns ett ställe, där det lyckligtvis brinner ljus natten över!!

I undertecknads "låga tjäll", benämnt "Ålderdomshemmet", på grund av, att där dväljes endast ynglingar, som kommit en bra bit upp mot de sjuttio och över, kan man finna vad man söker, om man är artist och vill ha en modell till en "göbbe". Det är bara att ta ur högen och rita.

Varje människa har ju, som bekant, ett s. k. bättre jag. Detta stod en dag bakom min rygg och viskade något, strax kom skissblock och tuschpenna fram och resultatet kan skådas här bredvid. Men varför skulle denne man hedras, är en berättigad fråga? Jo, han är världens bäste pelargonieodlare. Och det är ju inte lite! Den som tvivlar kan ju komma in på ålderdoms- hemmet och övertyga sig. Välkomna!

Tall.

Söderbynytt

Först en kamratlig hälsning till Status läsare från Söderby. Här gestaltar sig livet som vanligt med klövring och allt vad därtill hörer. Nu är Krocket- och golfturneringarna avslutade för året, och tiden räcker därför gott och väl till för promenader (inom området!). Vi stackare, som är för gamla och fula (sådana existerar verkligen) får nöja oss med att stå och räkna in klöverparen på kvällarna strax efter sängdags.

Vad krocket- och golfturneringarna beträffar, erövrades första och andra priserna av följande: Krocket, damer: 1:a pris Issa Högberg, 2:a pris May Sund; Golf, damer: 1:a pris Rut Lundin, 2:a pris Lena Berglund; Krocket, herrar: 1:a pris G. Blomqvist, 2:a pris Jojje Eriksson; Golf, herrar: 1:a pris G. Roos, 2:a pris J. Löfstrand. Favoriten Felix gjorde en vacker start med 7 raka segrar i krocketturneringen, men på grund av operation kunde han ej fullfölja sin annars nästan givna seger. Han måste nu nöja sig med en snöplig 4:e placering, men vi förmoda att han stannar till våren för att då tvåla till oss amatörer.

Prislistorna upplästes vid en liten festlighet med kaffe och bakelser samt livligt uppskattad musik av Seymours orkester. En del av pristagarna intervjuades av Karl-Alfred om sina känslor inför tävlingen, men denna programpunkt kunde endast avnjutas av sängliggarna, emedan intervjuerna fördes i viskande form.

Trots att vårt senaste månadsmöte hölls fredagen den 13 kunde de hissarna utan mankemang forsla upp föreningsmedlemmar nog att fylla halva samlingsalen. E. Frithiof redogjorde i korta drag för arbetet inom De Lungsjukas Riksförbund och Föreningen för Lungsjuka i Stockholm. Denna redogörelse uppskattades livligt av de närvarande, vilket gav sig tillkänna i en kraftig applåd.

Några säkra hösttecken har dykt upp på vår horisont. Så har biokvällarna åter börjat och Julklappskommittén arbetar för fullt. Vi hoppas livligt att dess arbete skall giva riklig frukt. Schackkommittén har också tagit upp arbetet igen efter att ha vilat sig hela sommaren. Med dessa hösttecken slutar vi för den här gången för att erhålla en välbehövlig halltur.

Den glade hunden.

HEMMETS JOURNAL

populär, intressant
om växlande

SKÄMTSAMMA SIDAN

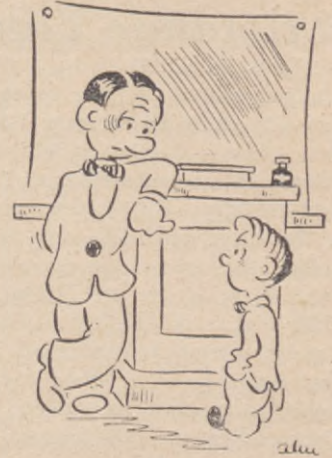
— Kan doktorn betala den här räkningen i dag?

— Nej, om ni tänker springa här så ofta kan ni åtminstone göra mig den tjänsten att komma hit med bandage om huvudet.

— Är det verkligen din mening att jag skall fortsätta att gå omkring i den här gamla hatten?

— Nej, nej, tag bara av dig den och sätt dig ned.

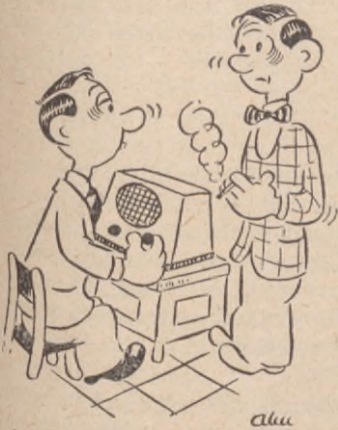

— Varför var inte Lars i skolan igår?

— Jag fick tillökning i familjen.

— Men Lars mamma och pappa skildes ju för ett år sedan.

— Ja, men mamma gifte om sig i går.

— Häromkvällen hörde jag ett egenomligt sjungande ljud för öronen. Det ville inte gå över och till slut ringde jag efter en läkare.

— Upptäckte han vad det var?

— Ja, jag hade glömt att stänga av högtalaren.

— Esters man blev bra från sin förkylning, utan att dricka hälften så mycket konjak som du.

— En sådan man förtjänar inte att vara förkyld.

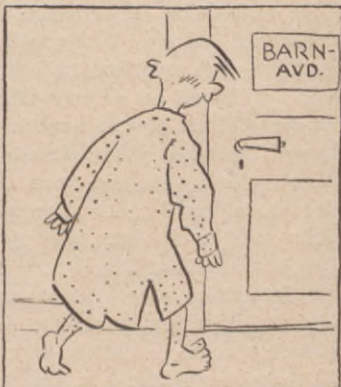

— Jag gav en dörrknackare en gammal väst i går. I dag var han här och talade om att han hittade en hundralapp i ena västfickan.

— och nu ville han lämna tillbaka den?

— Nej, han frågade om jag hade några fler västar att vara av med.

ALBIN: Söker tröst

Utlåtande över . . .

(Forts. fr. sid. 6)

fullgod arbetskraft, har arbetsgivaren visat sig obenägen att anställa en sådan sökande. Vissa fördomar angående smittrisk etc., torde — framhållas det — härvid spela en viss roll. Direktören för arbetsförmedlingen i Visby betonar även denna sista omständighet och förklarar rädslan för smitta vara i tilltagande.

Det torde alltså icke råda något tvivel om, att man här står inför ett problem, som oavvisligen måste lösas innan en effektiv lösning av de tuberkulösa arbetsproblem kan bli möjlig. Här fordras en effektiv, oavlätlig kamp mot "bacillskräcken", en kamp med upplysning och propaganda som vapen. Men för att denna skall bli effektiv och visa resultat, måste alla tillgängliga resurser mobiliseras: press, radio, film. Endast härigenom kan en dylik kampanj mot bacillskräcken genomföras.

Arbetsberedning genom de offentliga arbetsförmedlingarna.

Beträffande frågan om, hur arbetsfördelningen lämpligen skall ske mellan arbetsförmedlingen samt de vårdanstalter och sociala institutioner i övrigt, som önska få vissa av sina klienter utplacerade i arbete, ha utredningsmännen tänkt sig lösningen av densamma genom en kuratorsinstitution. Utredningsmännen framhålla emellertid, att de särskilda tjänstemännen å den offentliga arbetsförmedlingen, som enligt vissa arbetsförmedlingsdirektörers förslag skulle få sig ålagt att handlägga arbetsförmedlingsverksamheten för den partiella arbetskraften, dock icke borde ersätta de sociala kuratorerna, särskilt då det rör de tuberkulösa arbetssökandena.

Förbundet vill särskilt understryka denna synpunkt och framhålla vikten av samarbete mellan den sociala kuratorn och den särskilde tjänstemannen på arbetsförmedlingen.

Beträffande möjligheten att allmänt anställa kuratorer vid centraldispensärer och sanatorier liksom dessa kuratorers uppgifter och kompetens återkomma vi härtill i samband med kuratorfrågans behandling här nedan.

Som ett slutomdöme om frågan om arbetsberedning åt tuberkulösa genom de offentliga arbetsförmedlingarna vill Förbundet instämma i Sv. Sanatoriäläkareföreningens ovan omtalade skrivelse, vari det heter: "Denna fråga bör likaledes så snart som möjligt bringas till sin lösning. Den kan likaledes brytas ut ur det stora frågekomplexet och föras ut till praktiskt genomförande utan att föregripa övriga åtgärder. Den utredning, som av de sakkunniga gjorts i denna del, synes styrelsen synnerligen värdefull. Det är otvivelaktigt att en lösning av detta problem måste ske i intim anknytning till den offentliga arbetsförmedlingen, vilken bör specialiseras på detta område."

Hjälp till självhjälp.

Frågan om de tuberkulösa yrkesutbildning har av utredningsmännen gjorts till föremål för en så omfattande utredning, som detta viktiga spörsmål måste anses kräva. Utredningsmännen meddela, att c:a 40 proc. av de tuberkulösa, som utskrivs från sanatorierna, äro att betrakta som fullt arbetsföra. Många av dem ha redan erhållit utbildning i något yrke, andra

åter — och detta är givetvis, med hänsyn till tuberkulosens härjningar bland de unga, en mycket stor grupp — äro icke yrkesutbildade och måste för att eventuellt kunna inlemmas i produktionen erhålla sådan utbildning. Beträffande flertalet av denna grupp anse utredningsmännen, att de kunna hänvisas till yrkesutbildning vid befintliga yrkesskolor, statliga och kommunala, samt att dispensärerna bistå de elever, som önska sådan utbildning, vid ansökan om bidrag från Pensionsstyrelsen i och för yrkesutbildning i de fall, där sådant synes kunna påräknas.

Fråga är dock, i vilken utsträckning dessa konvalescenter ha möjlighet att komma i åtnjutande av dylik yrkesutbildning. I par. 26 Fattigvårdslagen finnes en föreskrift, "att vid fattigvårdens handhavande bör fattigvårdsstyrelse låta sig angeläget vara att lämna understöd på sådant sätt, att den behövande så vitt möjligt må bliva i stånd att för framtiden genom eget arbete försörja sig och de sina." Fattigvårdsstyrelserna böra sålunda skänka de tuberkulösa alla stöd i deras strävanden att återgå till arbetslivet. Denna paragraf innebär alltså, att fattigvårdsstyrelse är skyldig, att — där så kan vara lämpligt — lämna bidrag till yrkesutbildning. Då en utomordentligt stor del av de lungsjuka för sin försörjning äro beroende av fattigvården, skulle denna bestämmelse ha stor betydelse för yrkesutbildningen av de tuberkulösa, om resp. fattigvårdsstyrelser tillräckligt beaktat och haft förståelse för denna sak. Det har emellertid visat sig att så icke varit fallet — en omständighet som är desto mer att beklaga, som den hjälp största delen av de lungsjuka begära framför allt är "hjälp till självhjälp".

Detta förhållande har bl. a. framgått av den utredning angående f. d. sanatoriepatienters förhållande till fattigvården som nyligen företagits av De Lungsjukas Riksförbund. Som svar på en fråga om personliga önskemål, då det gäller eftervården, har ett mycket stort antal lungsjuka framfört kravet på lämplig yrkesutbildning under och efter sanatorievistelsen. Särskilt gäller detta arbetare i de s. k. tunga yrkena, lantarbetare, skogs- och sågverksarbetare m. fl. som på grund av sin sjukdom icke kunna återtaga sitt förra yrke.

Vad Pensionsstyrelsens yrkesutbildade verksamhet beträffar, framgår av tab. 10 i utredningen, att endast 11 lungsjuka under år 1937 fått yrkesutbildning genom Pensionsstyrelsens försorg, vilket utgör endast 2,5 proc. av samtliga, som detta år genomgått denna utbildning. Denna utbildning sker å vanförestalt, å annan anstalt eller skola samt hos enskild yrkesidkare. Då det gäller lungsjuka, för vilka olika hantverk anses lämpliga, torde man i stor utsträckning söka skaffa vederbörande utbildning hos någon hantverksmästare. Ofta stöter detta på stora svårigheter, och orsakerna härtill äro desamma som då det gäller placering av tuberkulösa genom arbetsförmedlingarna och i den allmänna arbetsmarknaden.

De Lungsjukas Riksförbund har för att få en uppfattning om denna sak satt sig i förbindelse med Pensionsnämndernas uppsyns- och registerbyrå i Stockholm, inspektör Th. Thulin, som meddelade, att de erfarenheter man hittills gjort på byrån, då det gällt att placera lungsjuka eller partiell arbetskraft över huvud taget hos yrkesidkare för att bereda dem utbildning i något yrke, tyvärr icke vore av det uppmanande slaget. För det första bereder det stora svårigheter att komma i förbindelse med hantverkare eller andra yrkesutövare, vilka äro viliga och samtidigt lämpliga att taga sig an byråns klienter. Och om det lyckas, uppställer sig snart ett annat problem av svår-löst art, nämligen lönefrågan. Det är lätt att förstå, att en yrkesidkare inte vill betala en avtalsenlig lön åt en person, som på grund av sjukdom ej kan anses som fullvärdig arbetskraft,

Läkerol

Den
gör
Er
gott!

Tio års erfarenhet...

(Forts. fr. sid. 10)

de fall där infektionskällan dött utan att ha kommit i kontakt med barnet efter vaccinationen, och även de fall där den eventuella infektionskällan befunnits vara icke smittande antingen under vistelsen på sjukhuset eller vid undersökningarna på kliniken och där sjukdomens förlopp icke givit anledning att misstänka någon risk för infektion. Denna grupp innehåller också några fall där det med säkerhet var känt att den icke till familjen hörande smittokällan ej haft någon beröring med barnet efter BCG-vaccinationen. Alla andra fall, slutligen, ha upptagits i gruppen "fall där osäkerhet om utsättning råder". Antalet fall i de olika grupperna framgår av Tabell 5. En stor procent av fallen i grupp 3 har med all sannolikhet icke utsatts för tuberkulös infektion.

TABELL 5.

År	Konstaterad exposition efter BCG	Sannolikt ingen exposition efter BCG	Osäker utexposition efter BCG
1927	7	2	4
1928	12	11	2
1929	16	6	8
1930	23	5	5
1931	48	11	22
1932	32	18	9
1933	21	12	11
1934	42	14	37
1935	53	26	50
1936	70	27	50
1937	73	75	103
Summa ..	397	207	301

Tabell 6 visar tuberkulinkänsligheten i de olika grupperna, klassificerade efter vaccinationstiden, och Tabell 7 ger en översikt av resultaten av Tabell 6. Det framgår av denna tabell att det vad tuberkulinkänsligheten beträffar icke finnes någon statistiskt påvisbar skillnad mellan de tre olika grupperna av utsättning för infektion.

Resultatet av vår undersökning visar sålunda, att den positiva tuberkulinreaktionen beror på BCG-vaccinationen. Om den förorsakats av en senare naturlig tuberkulös infektion skulle procenten positivt reagerande ha varit betydligt lägre i gruppen "sannolikt ingen exposition" än i den "utsatta" gruppen, men så är icke fallet. Nu kan man kanske som invändning påstå att gruppen "sannolikt icke exponerade" barn ha blivit infekterad i den tätbefolkade staden, och för att bemöta denna invändning skulle det vara av stort intresse att få veta procenten positivt tuberkulinreagerande bland barnen i Göteborg. En redogörelse för en sådan undersökning av barnen i Göteborg under åren 1927—1938 lämnades av Johansen vid den nordiska pediatrika kongressen i Oslo år 1938 (Acta paediatrica, Vol. XXIV). Se fig. 1. Våra siffror äro naturligtvis alltför små för att vara värda att återges i form av en kurva, men eftersom totala antalet negativt tuberkulinreagerande bland de icke exponerade barnen uppgick till blott 3,9 % är det tydligt att våra icke utsatta BCG-vaccinerade barn uppvisa en mycket högre positiv tuberkulinreaktion än medeltalet för Göteborg. Denna positiva tuberkulinreagens måste otvivelaktigt betraktas såsom ett uttryck för en relativ immunitet, det vill säga ett skydd mot tuberkulos, vilken i vissa fall varit i mer än 10 år.

Vad beträffar de undersökta barnens nuvarande hälsotillstånd skulle det kunna invändas att siffran 100 procent friska icke bevisar någonting på grund av det faktum att vi icke ha något kontrollmaterial. Vi skulle därför vilja framhålla att föräldrar mycket sällan vägrat att gå med på att vi BCG-vaccinerat deras barn. Bland de relativt få fall, där vaccination vägrades, ha vi haft tre dödsfall i tuberkulos, nämligen ett 8 månaders barn, som dog av tuberkulös meningit år 1936, ett annat barn på 10 månader, som avled i miliantuberkulos år 1936 och ett tredje barn, 8 år gammalt som avled i samma sjukdom samma år. Dessutom kan det nämnas att två barn avlidit i tuberkulös sjukdom, i vilka fall vi — fastän föräldrarna gävo sitt medgivande till BCG-vaccinering — sågo för optimistiskt på situationen och icke trodde att någon risk för infektion förelåg. Sålunda 5 dödsfall i tuberkulos och några fall av tuberkulösa sjukdomar, där det exakta antalet icke är känt, inom ett material

då han för samma betalning kan få en lärling eller arbetare, som är fullt frisk och med obruten arbetskapacitet.

Detta gäller alltså förhållandena i Stockholms stad, men man torde utan vidare kunna antaga, att detsamma gäller det övriga landet. Och mångenstädes i landsorten, där yrkesskolor icke finnas, är man hänvisad till de enskilda yrkesutövarna, när det gäller yrkesutbildning.

Förbundet vill därför som sin mening framhålla, att yrkesutbildning i den utsträckning utredningsmännen synas förut-sätta f. n. ingalunda står de tuberkulösa till buds. Därför fordras en snar och omfattande utbyggnad av yrkesskoleväsendet, varvid särskild hänsyn borde tagas till den partiella arbetskraften, däribland även äldre personer, som önska utbildning i något för dem lämpligt yrke eller förkovran i sitt förutvarande yrke.

Ordet "yrkessanatorium" bör utbytas.

För sådana tuberkulösa, som vid utskrivningen från sanatorierna lämpa sig för yrkesutbildning men som på grund av sitt hälsotillstånd böra stå under kontinuerlig läkaruppsikt under en längre tid och därför icke kunna hänvisas till allmänna yrkes- och lärlingsskolor, ha utredningsmännen framlagt en plan på ett s. k. "yrkessanatorium", vilket föreslås förlagt till Spenshult.

Förbundet vill beträffande denna yrkesskola ifrågasätta, huruvida icke ordet "yrkessanatorium" som officiellt namn för den föreslagna utbildningsanstalten är olämpligt, då ett betyg med detta namn kanske onödigtvis kan sätta en stämpel på vederbörande. Man måste nämligen även härvidlag taga hänsyn till allmänhetens smitträdsla och framför allt till arbetsgivarnas obenägenhet att anställa lungsjuka.

Av samma skäl vill Förbundet föreslå, att yrkesutbildningen vid Spenshult ordnas så, att den kvalificerar till examen vid statlig yrkesskola. Man måste nämligen ifrågasätta, hur en arbetsgivare skulle reagera, då en arbetssökande företer avgångsbetyg från Spenshult.

Vad beträffar de yrken, vari undervisning skulle meddelas vid Spenshult, torde även vissa anmärkningar kunna göras. Så föreslås t. ex. utbildning till radiomontör. Förbundet vill icke förneka, att många grenar inom detta yrke väl lämpa sig för lungsjuka, men det finnes däremot andra sysslor, som en radiomontör måste utföra, vilka äro mindre lämpliga, t. ex. uppsättning av antenner o. d. Detsamma gäller ifråga om rörarbeten m. m. Om en lungsjuk, som utbildats inom något av dessa yrken, skulle deltaga i t. ex. ett s. k. "gemensamhetsackord", då det gäller att behärska samtliga grenar inom yrket, ställes han inför en besvärlig och många gånger olöslig uppgift.

(Forts. i nästa n:r)

Den granna fågeln

(Forts. fr. sid. 14)

och fin, och på bordet stodo två toddyglas med tjocka bottnar, men av fågeln syntes ej ett spår.

Han såg sig nyfiket och halvt besviket omkring, borta i soffan låg en ny kudde och på den lilla bokhyllan stod en blomkudd. Rosor, ja jag tackar jag!

Men när skeppar Jonasson i ren distraktion stack dit sin näsa för att lukta, fann han, att de frasade och spreda en doft av damm i stället för vällukt.

Jaså, dom va av tyg, nå don efter person.

Den första halvtimmen skruvade sig skeppar Jonasson halvt oroligt på stolen, och vid varje nytt ljud fick han ögonen mot dörren. Men så småningom lugnade han sig, det var hemtamt och trevligt i ålänningens kajuta, tobaksröken låg som en lätt kvällsdimma under det mörka taket och värmen var så där lagom, både utom- och inombords.

bestående av högst ett tiotal fall, alltså många gånger mindre än vårt för närvarande undersökta BCG-material, inom vilket icke ett enda fall av verkligt allvarlig sjukdom förekommit.

Såsom redan nämnts hade 15 av de vaccinerade barnen dött, men intet enda av dem avled i tuberkulös sjukdom. Obduktion företogs i 9 fall, men inga tecken på tuberkulos upptäcktes i något av dem. Två av de övriga barnen omkommo genom olyckshändelse, och i de återstående 4 fallen befanns dödsorsaken vara sådan att den uteslöt den ringaste misstanke om tuberkulos. Förutom dessa 15 fall avled 3 barn innan BCG-vaccinationen hade "tagit", i det ett barn dog av cholera infantum år 1931, ett annat av dyspepsi + hämorrhagisk diathes år 1934 och det tredje barnet av sepsis, härrörande från naveln, år 1937. Slutligen bör ytterligare ett barns död omnämnas. År 1935 blev ett barn av misstag BCG-vaccinerat medan det ännu befann sig i inkubationsperioden efter en tuberkulös infektion. Redan tre veckor efter vaccinationen befanns barnet vara positivt tuberkulinreagerande; primär lungtuberkulos konstaterades och barnet fick därefter miliar tuberkulos och meningit och avled. Detta fall visade vikten av att vänta med vaccinationen till slutet av en isoleringsperiod på 6 veckor, när risk för infektion förefinnes. Även om vaccineringen själv icke kan anses vara skulden för den olyckliga utgången av infektionen i detta fall kunna liknande fall, som bli mindre noggrant observerade än det omnämnda lätt framkalla misstanken att vaccinationen åstadkommit skadan eller åtminstone icke åstadkommit något skydd mot tuberkulos.

Inom hela det undersökta materialet förekommo sålunda endast två fall av övergående tuberkulös sjukdom och intet dödsfall i tuberkulos inträffade, medan det bland "kontrollmaterialet", som utgjorde blott en mycket liten procent av det undersökta materialet, fem dödsfall och ett antal fall av tuberkulös sjukdom förekommo. Dessutom visar undersökningen, att en positiv tuberkulinreaktion kan förefinnas så länge som 10 år efter BCG-vaccinationen även hos barn, som icke utsatts för infektion, vilket innebär att det skydd mot tuberkulos som BCG-vaccinationen är avsedd att lämna i vissa fall kan äga bestånd i hela 10 år. Sålunda har enligt vår åsikt undersökningen givit ytterligare stöd åt den åsikt som vi haft sedan några år, nämligen att vi i BCG-vaccinationen besitta en märklig förebyggande hjälp mot tuberkulos. Det är också vår åsikt att arbeta för en mera utbredd användning av BCG-vaccinationen, särskilt bland ungdom som löper fara för tuberkulös infektion.

När skeppar Jonasson äntligen knallade sig hem d. v. s. klev ut över den ena relingen och in över den andra, hade han kommit under fund med, att ålänningen var en trövlig karl, en duk-tig karl, en karl som. . . ja som bara hade ett fel, den granna fågeln.

Konstigt också, att han aldrig skulle kunna få riktigt syn på henne, antingen var det skumt, när hon kom, eller också råka-de hon vända bort huvudet. Och en gång, när han händelsevis befann sig nere på kajen, kom en patrullerande poliskonstapel och placerade sin breda ryggtavla mitt i farleden.

Det var bara den där allra första gången, och då hade han förgärligt nog, inte passat på så noga.

Men nu hade ålänningen seglat och så gott var det.

Ariadne hade fått slagsida, därför att lasten blivit ojämnt lossad. Skeppar Jonasson rynkade ögonbrynen, när han kände däcktes svaga lutning, så klev han i land och kom ned på kajen. Han sneddade över det lilla torget, som låg likt en tom grå ruta, vände om hörnet och kom uppåt gatan, som begränsade torget i överkant.

Skeppar Jonasson gick med trygg, litet vaggande gång gatan uppför, husen voro ungefär likadana allihop, små fönster, halv-öppna portar, affärer med skyltfönster i jämnhöjd med gatan.

Plötsligt blev han stående mitt framför en glasruta i något större format än de övriga. "Cigarrer och Tidningar" stod det i en bäge över glaset, bokstäverna voro målade i vit oljefärg och av en mycket tillkrånglad typ.

Skeppar Jonasson stirrade på några tomma cigarettaskar, en tobaksfläta och ett nummer av Fäderneslandet, helt mekaniskt läste han: Duke of Durham, Virginia Brand, Ljunglöfs 1. . . och slutligen stannade hans blick vid något mitt i fönstret.

Det var en bukett röda rosor, nedstuckna i en grön glasvas. De stodo där så ensamma, så glödande röda, så intensiva i sin färgprakt, som om de haft ett budskap till just skeppar Jonasson från Ariadne.

I denna stund hade han förgätit tygrosorna i ålänningens kajuta, och blommorna i fönstret väckte inga minnen, de endast gävo honom en förnimmelse av, att det var något han väntade på. Han öppnade dörren och steg in i den lilla butiken.

— Jag ska be att få. . . började han men tystnade tvärt.

Framför honom stod en högest dam, mycket värdig och bildskön. Hennes svarta hår var ordentligt och sedesamt uppfäst på hjässan med ett par stora nålar, och hennes bruna blick såde tydligt ett förtrytsamt:

— Kom mig inte för när! — Men när hon rörde läpparna, kom det milt och ljutt:

— Va behagar kapten?

Kapten. . . kapten, hur tusan kunde hon veta? Jaså, han hade mössan på sig, hade inte gjort sig besvär med att byta.

— Jag skulle be att få en kvällstidning å en åttaöres cigarr, sade skeppar Jonasson och sken upp med hela sitt väderbitna ansikte.

Medan hon med utsökt grace slog upp locket till en cigarrlåda och bjöd honom att själv välja, hade han tid att fundera ut en fråga, en fråga, som hon besvarade med samma milda tonfall som nyss.

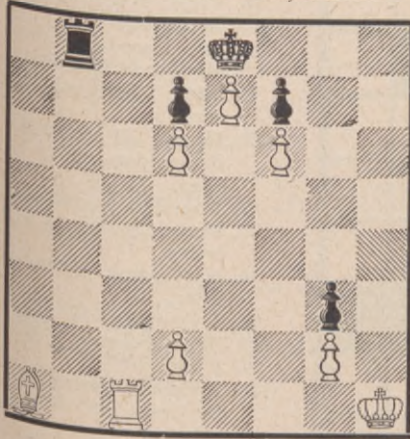
Nu var skeppar Jonasson, som sjöfolk i allmänhet, inte så värst bortkommen, när det gällde vackra flickor, och var det så, att han ville inleda en ny bekantskap, så kunde han nog finna kursen utan både sjökort och kompass.

Alltnog! När han åter vandrade ned mot kajen var det i rosenröda drömmar. Den bildsköna damen hade — efter mycken tvekan — lovat komma och se på Ariadne. Hon tyckte, att Ari-

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

STUDIE av Anton Hall, Malmö.

Vit drar och vinner.

Dagens studie är inte svårlöst, men har en originell och roande idé. Man observerar svarts hot Tbl!

PROBLEM n:r 56. B. Semerád.

Vit: Kf4, Dd5, Le4, Sh8, Bg3.
Svart: Kh5, De2, Le8, Se5, Bc4, d6, e3, f3, h6.

Matt i två drag.

Lösning av problem n:r 55: 1. Tb6.

En tragedi värdig Shakespeare

kallar The Chess Review följande parti. Varje schackparti är ett drama, har någon sagt. Det har väckande moment,

adne var ett sådant vackert namn, och så hade hon aldrig förr varit ombord på en skuta — hon sade: ett fartyg — kantänka. Anej, det syntes nog, att hon inte var av den sorten.

Såna ögon hon hade, stora, bruna, löftesrika och med ett behagligt skimmer av beundran.

— Vad behagar kapten? — Jo, det lät något det.

Skeppar Jonasson tyckte nästan det var skada, att ålänningen seglat, det skulle smakat honom att stå på sitt däck och se den granna fågeln, som flög ombord på Ariadne i morgon kväll.

Det var allt annat, det! Men så var skeppar Jonasson en karl, som förstod sig på fruntimmer.

Han skulle skicka i land efter något fint att bjuda på, och så skulle han bestämt ta och snygga upp kajutan. Väggar och taket voro bra nedrökta och soffan, ja inte var den vidare snygg med sin nersuttna stoppning och blekta överdrag.

tragisk skuld, höjdpunkt, peripeti (plötslig omkastning) och katastrof. Vi ha här försökt att illustrera detta.

Löparspel.

Amerikanska mästerskapsturneringen 1940.

W. W. Adams A. C. Simonsson.

1. e2—e4	e7—e5
2. Lf1—c4	Sg8—f6
3. d2—d3	c7—c6
4. f2—f4	d7—d5
5. e4×d5	e5—e4

Väckande momentet! Nu har uppstått en ställning lik Falkbeergambit. Solidare är dock 5. —, e×f4.

6. d3×e4	Sf6×e4
7. Sg1—f3	Lf8—c5
8. Sb1—d2!	Lc8—f5

Om 8. —, Sf2 så 9. De2†, och 8. —, Lf2†. 9. Kf1 med fördel för vit.

9. Dd1—e2	c6×d5
10. Sd2×e4	Lf5×e4
- eller 10. —, d×e4. 11. Se5, 0—0. 12. Ld2 jämte 0—0—0 och g2—g4.

11. Lc1—e3!	Le4×f3
12. g2×f3	0—0
13. 0—0—0	d5—d4
14. c2—c3	Sb8—c6
15. c3×d4	Lc5—d6

Höjdpunkten! Sämre vore 15. —, L×d4. 16. L×d4, S×d4. 17. De4, Dc7. 18. T×d4, b5. 19. Kb1 o. s. v.

16. Kc1—b1	Dd8—f6
17. d4—d5	Sc6—b4
18. Th1—g1	Tf8—e8?

Tragisk skuld! Textdraget skulle genast ha förlorat. Nödvändigt var 18. —, g6 och svart har goda försvarsmöjligheter.

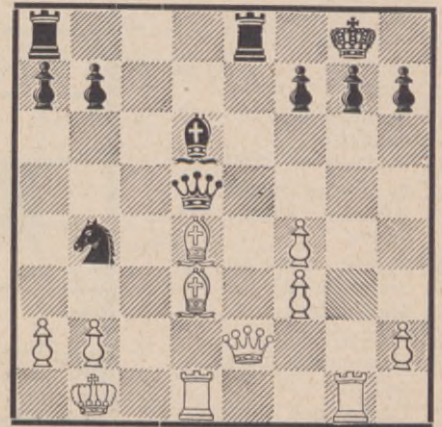
19. Le3—d4!	Df6—f5†

Svart är tydligen säker på att ha kombinerat rätt — denna damschack jämte följande drag ser ju förkrossande ut.

20. Lc4—d3	Df5×d5

Att märka är, att såväl 20. —, S×d3 som T×e2 leder till förlust för svart.

Ställning efter 20. —, Df5×d5.

21. Dd3×h7†??

Dramats peripeti! Svåra feldrag få ibland sin förklaring i rådande höggredig tidsnöd. Om detta var fallet här, veta vi icke. Det borde annars ha varit lätt att övertyga sig om, att textdraget leder till intet. Då det torde intressera läsarna att på egen hand söka lista ut, hur vit skulle ha spelat, vänta vi med lösningen till nästa nummer.

21. — —	Kg8×h7
22. Tg1×g7†	Kh7—h6

Uppgivet. Katastrofen!

Go on! — Skeppar Jonasson tog ett tag i kravatten och rättade till den framför den lilla trymän. Man fick lov att följa med sin tid, om man också låg till sjöss elva månader på året.

När han vände sig om, fick han se ett brev på brodet. Han försökte vissla när han bröt det, men han tystnade, när han började läsa:

Käre Jonasson!

Jag vell bara varna dej för den dära mamsellen, som va ombord te mej på skuta. Granner var hon fast hon lurade mej på 200 riksdaler. Hon står i en butik oppe på gatan du kan läsa cigarrer och tidningar på glaset.

Du kan ju låta bli å säga det till fiskarn i alla fall.

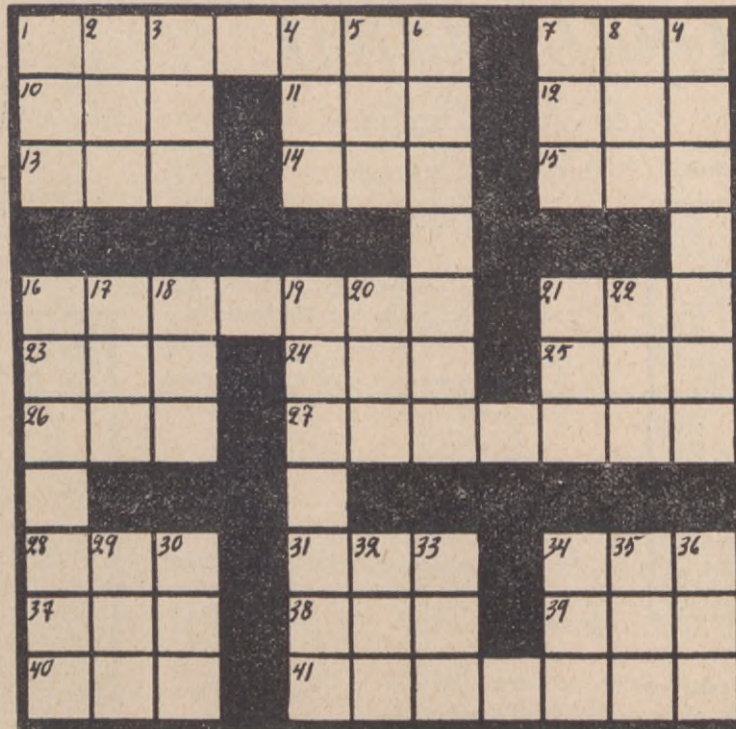
Obs! Att de står röa roser i fönstret som hon skyltar me vill säga.

venligen. . .

KORSORD N:r 9

Vågrätt:

1. Har givit namn åt aktuella spel.
7. Åga rum.
10. Hamnade ej på bispens fat.
11. Ett strå vassare än kungen.
12. På ängen sommartid.
13. Uppvaktas särskilt julafton.
14. Kassa för Abessinien.
15. Förekommer i kommunikationer.
16. Bägare, men även namn för djur.
21. Ägris maka.
23. Indianstam i utdöende.
24. Ej med.
25. Luftens härskare.
26. Spelas både fram- och baklänges.
27. Forma med hjärnan.
28. Konstgjort språk.
31. Kan man färdas i över vatten.
34. Spansk nationalhjälte.
37. Svavelförening.
38. Längdmått.
39. Korsmässa.
40. Uppmaning till tystnad.
41. Läcker och dyrbar svamp.

Lodrrätt:

1. Norrman med fiol.
2. Söker renen girigt.
3. Vasst på skaft.
4. Medlem av överhuset.
5. Kyla.
6. Mindre tallrik.
7. Måste.
8. Toppformig figur.
9. Tvingas förbrytaren till sist att göra.
16. Väger tungt i skål.
17. Gossnamn.
18. Får man både ur växt- och djurriket.
19. Båres i band om hal-sen.
20. Har en del växter under jorden, andra över.
21. Kombinerar med råd.
22. Ibland 24, ibland 25 i boken.
29. När regnet hänger i luften.
30. Framställes av mjölk.
32. Plats för post.
33. Flicknamn.
34. Inklusive kostnader för frakt och försäkring.
35. Föds i hjärna och hemvist vintertid för lurvig fyrfoting.
36. Skuggig plats i som-marhetta.

Lösningar

till korsord n:r 9 skola vara oss tillhanda före den 1 nov. Skriv "Korsord 9" på kuvertet. En femma i pris som vanligt. Resultatet i novemhernumret.

Lösning till korsord n:r 7:

Vågrätt: 1. Spel. 4. Åda. 6. Ribb.

9. Pilt. 11. Juan. 13. Erika. 16. Ratas. 18. Nos. 19. Grand. 22. Ert. 23. Baku. 24. Ito. 25. Kria. 26. Ido. 27. Åkeri. 29. Van. 30. Puderdosa. 33. Nare. 34. Tyll. 35. Lira. 36. Mall.

Lodrrätt: 1. Stenbit. 2. Episkopal. 3. Lik. 4. Ät. 5. Aj. 6. Raa. 7. Inter-

vall. 8. Bastant. 10. Lag. 12. Urd. 14. Road. 15. Datera. 17. Aria. 20. Rike. 21. Nord. 27. Åder. 28. Iota. 31. Uri. 32. Syl.

Femman erövrades av fr. Dagmar Sundin, Odengatan 36 II, Stockholm, som har att emotse beloppet pr post.

Johan i diket (Forts. fr. sid. 12)

gon hushållerska och ej komma på ålderdomshemmet. Och se det ville han då rakt inte.

Den nya hushållerskan började ett fullständigt saneringsarbete med Johan och hans bohag i den lilla undantagsstuga dit Johan flyttat.

Nu måste han tvätta sig varje dag trots protester, det hjälpte inte. Hushållerskan var en kvinna som förmådde sätta sig i respekt hos Johan. Och med tiden, ganska snart förresten, fann sig Johan i de för honom så ovana förhållandena. Han behövde numera aldrig göra någonting, hushållerskan passade upp på honom i allting. Hon sparade heller inte på maten och med tiden blev Johan fet som den värsta direktör. Han satt hela dagarna i ett soffhörn med ena benet upplagt på soffan och halvsov. Han såg ut som inkarnationen av hela smålands välmåga. Sin svartkonst hade han lagt på hyllan, men han betonade gärna att ville han bara, så inte hade han glömt konsten. Men nu var han för gammal att utöva något yrke i varken den ena eller den andra formen menade han. Nu, när han äntligen fått det så bra, skulle han också njuta sitt otium. Och han njöt. Men hushållerskan njöt också, för inom henne fanns en hemlig, men samtidigt behaglig känsla, att få plocka Johan på hans pengar medan han levde, och därför gällde det att sköta och pyssla om honom så att han inte kolade av innan bankkontot lyckligt var i hennes ägo. Hon glömde därför inte bort påminna honom, allt

som oftast, hur omistlig hon var för honom. Det måste ju Johan erkänna och på det sättet måste han ut med den ena dusören efter den andra, förutom en rikt tilltagen lön.

Hushållerskan hade i sin blomstrande ungdom, lockad av kärlek och fagra löften, som sedermera aldrig blevo infriade, begått ett felsteg. Felsteget hade gått till sjöss när han var sexton år och aldrig hörts av sedan dess. Nu tio år senare uppenbarade han sig på terra firma. Som den naturligaste sak i världen flyttade han till modern och Johan med sin sjösjäck och sina dåliga affärer. Nu var han trött på sjön och allt stupandet, nu skulle han bli en nyttig kugge i samhällsmaskineriet. Bara han hade pengar till starten. Pengar ja, och här fanns ju Johan, han skulle nog med moderns övertalningsförmåga hjälpa honom.

Ja det gick som det gick, Johan hade inget val och så rök några tusen igen.

Johan var nog lite orolig ibland för sina pengar, men hushållerskan lugnade honom strax med, att det räckte nog medan han levde, och efter döden behövde han väl inte ha några bekymmer.

Det gick som hushållerskan sagt, pengarna räckte ett tiotal år, men så var dom slut, och kräftan kom som på beställning och gjorde ändalykten med Johan. Hin Onde var väl inte så noga att återropa sitt kontrakt med honom. Men enda arvingen till Johan, en brorson, svor vid bouppteckningen på, att den fula tog gubben med både hull och hår.

ESLÖV

A.-B. Larssons Järnhandel

REKOMMENDERAS!

St. Torget 14 — ESLÖV

Telefon: Namnanrop

FALUN

BETALD ANNONSPLATS

GÄVLE

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1

GÄVLE

Telefon 29 68.

Utför allt inom branschen. Införda offert.

Trevliga SKOR

från

Gösta Andénius
DALAPALATSET GÄVLE

HÄLSINGBORG

ZOÉGA & SON

KAFFEROSTERI

Drottninggatan 30-36

Tel.: Namnanrop Zoégas Kaffe eller 204 70.

KINNA

**Moderna
Svenska Gardiner**

*

A.-B. Ludvig Svensson

KINNA

LUND

GÖRANSSON & NILSSON

BYGGMÄSTARE

Bytaregatan 6

LUND

Telefon 21

Nybyggnader — Reparationer

MALMÖ

AEG

VAMPYR 300

Den prisbilliga dammsugaren. Demonstreras på begäran
Tel. 71 140 ÖSTERGATAN 1 Tel. 71 140

DUX-märket

borgar för god kvalitet — största ändamålsenlighet — vare sig det gäller madrasser, kuddar, fätöljer eller ottomaner.
Sängkläder från DUX — Husmoderns stolthet

MADRASSFABRIKEN DUX AB

FOTO GRAMMOFON RADIO
FRAMKALLAR — KOPIERAR — FÖRSTORAR

STÖLTENS

Gust. Ad Torg 47

Hamngat. 1

Tel. 710 80

Ö. Förstadsg. 29

Bergsgat. 3

Malte Hultén - Malmö 6

Specialfabrik för alla sorters

SKINNKLÄDER

BEG. SKRIVMASKINER

från Kr. 40:—, RÄKNEMASKINER från Kr. 100:—,
FULL GARANTI

ATVIDABERGS

Östergatan 1

MALMÖ

Tel. 223 64

CARL LUNDS

Stål-, Emalj- och Rostfria kärl

MALMÖ

TANDLÄKARE

J. DESATNIK

Medl. av Sv. Tandläkareförb.)

Davidhallstorg 9, 1 tr. Mottagning: Vard. 10-1 och 6-8.
Ond. och lörd. end. 10-1. Annan tid enl. överenskommelse.
Tel. 166 44. Malmö

Aktiebolaget Frosts Hudaffär

Södra Förstadsgatan 122

Tel. 206 83 & 240 83.

MALMÖ

Uppköper alla slag av råa hudar och skinn
ävensom kanin-, har- o. viltskinn

Kappor - Klänningar - Blusar o. Kjolar

köper Ni fördelaktigast i

THORS KAPPAFFÄR

Södra Förstadsgatan 1

MALMÖ

VOLVO

DEN SVENSKA BILEN FÖR SVENSKA
FÖRHÅLLANDEN

A.-B. Frode Lund, MALMÖ

BETALD ANNONSPLATS

MALMÖ**OLOF HANSSONS BILVERKSTAD**

Slussplan, MALMÖ. Telefon 271 26. Bostad Kvarnby 2 12.
Belsin, oljor, gummi och alla tillbehör.
Specialverkstad för
Dodge, Chrysler, Plymouth, Renault.

ÖLRESTAURANTEN

Amiralsgatan 27 — MALMÖ

REKOMMENDERAS

Vältempererade MALT- och LÄSKEDRYCKER
Tel. 299 64

IDA JOHNSON

DAMKONFEKTION

1:sta klass Syatelier

Bergsgatan 1 A

MALMÖ

Telefon 274 75

RING 716 00

vid behov av Byggnadsmaterial, Byggnadsbeslag,
Golvbeläggning, Gasspisar m. m. Största sortering.
Lägsta priser.

HERBERT BJÖRLING AKTIEBOLAG

Kalendegatan 17— MALMÖ

Ni blir nöjd

om Ni bygger ett BORO-HUS, ty Ni erhåller ett gediget
och väl ombonat kvalitetshus

AKTIEBOLAGET BORO-HUS

Malmökontor: S. Förstadsgatan 79 D

MALMÖ

FREDRIK NYSTRÖM

Inneh. Erik Rosvall. Kungl. Hovleverantör.

Stortorget 19, Malmö. Tel. "Fredrik Nyström"

Konserver, Delikatesser, Specerier, Konfektyrer, Frukter,
KAFFE, utmärkta kvalitéer från eget rosteri.

CELSIUS

Värme-, Gas-, Vatten-, Avloppsledningar.
Nyanläggningar, Moderniseringar, Reparationer.

MALMÖ 247 60 — GÖTEBORG 710 20

Lund 14 01 - Karlskrona 20 19 - Örebro 49 10 - Linköping 36 30

BEGAR

H. OHLSSON & C:o's

BRÖD**NORRKÖPING****NORRKÖPINGS DISSOUSGAS A.-B.**

Fabrik: Lindövägen 41—43. Tel. 61 19. Kontor: 2 tr. V:a
Nygatan 20. Postfack 351. Tel. 40 92. Tillverkar och säl-
jer dissousgas förvarade i större eller mindre behållare:
A-50, A-40, A-30, A-25 och A-15. Säljer syrgas i komm.
i behåll.: OK-40, OK-20 och OK-10. Tillhandahåller alla
sorters svetsningsmaterial och apparater för svetsning.

allt flera medlemmar

visa ökat förtroende för
för kooperativa rörelsen

SKELLEFTEÅ**Bröderna Forslunds Automobilaffär**

Storgatan 26, SKELLEFTEÅ

Förstklassig bilverkstad med moderna maskiner och
verktyg. Cylinderborrningar etc.
Telefoner 5 03 och 6 10.

Allas gemensamma intresse

är låga varupriser. Nedbringa Edra levnadskostnader ge-
nom Kooperativ samverkan. — Gör Edra inköp i
SKELLEFTEÅORTENS KOOP. HANDELSFÖRENING
förening för lägre levnadskostnader

SKÖVDE**Skaraborgs
Enskilda Bank**

Aktiebolag

Grundad 1865

Allmän bankrörelse

HUVUDKONTOR: SKÖVDE

Kontor: Stockholm, Falköping, Falköping-Ranten,
Finnerödja, Floby, Grästorv, Gullspång, Götene, Hjo,
Hova, Järpås, Karlsborg, Kvännum, Lidköping, Lyrestad,
Mariestad, Moholm, Nossebro, Saleby, Skara, Stenstorp,
Tibro, Tidaholm, Tidän, Tråvad, Töreboda, Vara,
Vartofta, Vedum, Väring, Älgårås.

UMEÅ**OLOFSON & C:o — PLÅTSLAGERI**

Haga, UMEÅ

Tel. 10 36, 10 33, 10 34

Takreparationer — Allt slags Plåtslageri och Rostfritt.
FÖRTENNINGAR

Vid komplettering av Linneförrådet
vänd Eder med förtroende till oss

DUKTYGER — HANDDUKAR

Alltid det bästa till billigaste priser

Sandbergs Kungsgatan 53
Rikstel. 102 - Umeå

A-B H. Anderssons

Värme- & Vattenledningsaffär — UMEÅ

Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar
Infordra kostnadsförslag. Tel.-anrop: Anderssons värme.

ÖREBRO**Vid besök i Örebro**

REKOMMENDERAS

FENIX — FREDEN — TERRASSRESTAURANTEN
BERGSLAGENS ALLM. RESTAURANTAKTIEBOLAG

BETALD ANNONSPLATS